

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Методичні рекомендації
до виконання лабораторних робіт
з навчальної дисципліни
"БАНКІВСЬКА СИСТЕМА"
для студентів напряму підготовки
6.030508 "Фінанси і кредит"
денної форми навчання**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2016**

Затверджено на засіданні кафедри банківської справи.
Протокол № 17 від 25.06.2015 р.

Укладач О. М. Рац

Методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт
М 54 з навчальної дисципліни "Банківська система" для студентів напряму
підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" денної форми навчання
/ уклад. О. М. Рац. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 56 с.

Подано методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт для
закріплення знань, здобутих у процесі вивчення навчальної дисципліни, та їх вико-
ристання на практиці.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.030508 "Фінанси
і кредит" денної форми навчання.

Вступ

Ефективне функціонування національної економіки, її розвиток разом із постійним зростанням добробуту населення неможливі без вирішення завдань забезпечення ефективного функціонування банківської системи та її основних елементів – банків. Виступаючи невід'ємною складовою частиною фінансової системи, банки становлять економічні установи зі складною багаторівневою організаційною та фінансовою структурою, що виконують специфічні функції в економіці. Їхнє успішне функціонування визначено впливом макроекономічних факторів та особливостями управління кожним із них.

Професійно володіти питаннями діяльності та функціонування грошового ринку і, зокрема, банків мусить спеціаліст, який причетний до прийняття економічних рішень у будь-якій сфері господарювання.

Навчальна дисципліна "Банківська система" є базовою для підготовки бакалаврів напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит". Вона формує теоретичну базу для вивчення фахових навчальних дисциплін "Фінанси", "Гроші і кредит", "Центральний банк і грошово-кредитна система" та ін. Вивчення цієї навчальної дисципліни становить значний теоретичний і практичний інтерес.

Метою виконання лабораторних робіт із навчальної дисципліни "Банківська система" є набуття практичних навичок в аналізі основних елементів банківської системи, здійсненні операцій банківських установ другого рівня, визначенні особливостей роботи центрального банку як головної складової частини банківської системи.

Предметом є структура банківської системи як у вітчизняній банківській практиці, так і в межах світового досвіду, механізм здійснення основних операцій банку, робота з мінімізації банківських ризиків.

Завдання виконання лабораторних робіт – дати майбутнім фахівцям знання щодо діяльності банківських установ в Україні, з'ясувати сутність та основні напрями аналізу фінансових результатів діяльності банку, узагальнити та охарактеризувати методологічні підходи до рейтингового оцінювання банку, дослідити кредитно-інвестиційний портфель банку, оцінити ризики банківської діяльності.

Змістовий модуль 1

Структурні компоненти банківської системи

Лабораторна робота 1

Дослідження стану банківської системи

Мета роботи – засвоєння студентами навичок у пошуку інформації в мережі Інтернет; на основі отриманої інформації формувати таблиці даних в *Excel* та виконувати аналітичні розрахунки; аналізувати сучасний стан банківської системи.

1.1. Загальні методичні рекомендації

Банківська діяльність становить набір посередницьких операцій на грошовому ринку, виконання яких дозволено законом лише під особливим наглядом держави спеціальними інституціями, які називають банками.

Банківська система – це складова частина фінансової системи країни, що підпадає під загальну дію економічних законів, які діють у громадянському суспільстві. Вона становить сукупність різних за організаційно-правовою формою та спеціалізацією національних банківських установ, що існують у межах єдиної фінансової системи та єдиного грошово-кредитного механізму в певний проміжок часу. Банківська система є цілісним механізмом, що взаємодіє з іншими системними структурами фінансового ринку, а також як його підсистема утворює більш загальне об'єднання – економічну систему загалом.

Умовами нормального функціонування банківської системи є:

1) достатня кількість у країні діючих банків і кредитних установ. Систему слід розглядати як таку, що постійно розвивається і кількісно та якісно змінюється;

2) відсутність у системі зайвих елементів, тобто банківських установ, які не приступили до виконання банківських операцій у встановлені терміни, не мають належним чином оформлених ліцензій на здійснення банківських операцій або утворені не відповідно до чинного законодавства;

3) наявність центрального банку, який виступає основним координатором кредитних інститутів і ефективно виконує функції управління грошово-кредитними та фінансовими процесами в економіці;

4) існування разом із центральним банком найрізноманітніших банків, які охоплюють усі сфери національної економіки й зовнішньоекономічні

зв'язки, здійснюють широкий діапазон банківських операцій і фінансових послуг для юридичних та фізичних осіб;

5) діяльність банків і кредитних установ, які не обмежуються акумуляцією й розподілом коштів підприємств, організацій, а сприяють накопиченню капіталу, активно втручаються в усі сфери економіки.

Банк – юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги, відомості про яку внесено до Державного реєстру банків.

Банківська ліцензія – документ, який видає Національний банк України в установленому порядку, відповідно до Закону України "Про банки і банківську діяльність", та на основі якого банки та філії іноземних банків мають право здійснювати банківську діяльність. Метою надання банківської ліцензії є нормативне регулювання банківської діяльності, підвищення надійності та стабільності банківської системи України й забезпечення захисту інтересів вкладників і кредиторів банків.

Банківська системи України є дворівневою. Її верхній рівень представлено Національним банком України (НБУ), який є головним банківським інститутом держави та відповідає за управління всією грошово-кредитною системою. Нижній рівень – це банки різних форм власності, спеціалізації й територіального рівня: державні банки, спеціалізовані банки, універсальні банки, філії іноземних банків.

Банківську діяльність в Україні здійснюють вітчизняні банки, банки з іноземним капіталом, банки зі 100 % іноземним капіталом.

Банк з іноземним капіталом – банк, у якому частка капіталу, що належить хоча б одному іноземному інвестору, становить не менше ніж 10 %.

Разом із поняттям "банк з іноземним капіталом" НБУ виокремлює поняття "**іноземний банк**", головними ознаками якого є розташування центру ухвалення стратегічних рішень за кордоном і контроль за іноземними власниками.

Наявність в економіці будь-якої держави значних обсягів іноземного капіталу є ознакою макроекономічної стабільності, високого рівня довіри інвесторів до її законодавчої, виконавчої, судової гілок влади. Разом із тим, перспективи та наслідки функціонування іноземного капіталу у вітчизняному банківському секторі неоднозначні.

Мета іноземних інвесторів – не підвищувати добробут населення країни об'єкта інвестицій, а максимізувати прибуток для своїх власників та акціонерів.

До основних показників, які характеризують стан банківської системи, належать: розмір активів, капіталу, зобов'язань, чистого прибутку; рентабельність активів та капіталу банку.

Активи банку – ресурси банку та кошти, що класифікують за напрямками розміщення та використання, із метою отримання прибутку й підтримання ліквідності банку. Активи банку відображають в активі балансу банку та містять: кошти в касі банку, кошти на кореспондентських рахунках, кошти в резервних фондах банку, надані кредити юридичним і фізичним особам, надані міжбанківські кредити, державні облігації, цінні папери, вкладення у факторингові та лізингові операції, дебітори; кошти, вкладені у спільну господарську діяльність, та ін.

Пасиви банку – це джерела утворення коштів банку у вигляді власних, залучених і запозичених коштів для здійснення кредитних та інших активних операцій. Пасиви банку відображають у пасиві балансу банку та містять власний капітал та зобов'язання.

Капітал банку – кошти, спеціально створені фонди та резерви, які призначені для забезпечення фінансової стійкості, комерційної та господарської діяльності, відшкодування можливих збитків і перебувають у користуванні банку.

Зобов'язання банку – це заборгованість банку, яка виникла, унаслідок минулих подій, і погашення якої, як очікують, призведе до зменшення ресурсів банку, що втілюють у собі економічні вигоди. Зобов'язання банку стосуються коштів клієнтів та інших банків, тимчасово залучених у вигляді кредитів і депозитів за відповідну плату, та іншої кредиторської заборгованості банку, що утворюється у процесі його діяльності.

Метою аналізу прибутку та рентабельності банку є виявлення основного центру прибутковості банку та факторів, які впливають на збільшення величини прибутку й підвищення рентабельності банку на основі ефективного управління доходами та витратами.

Прибуток банку – перевищення доходів банку над витратами. Прибуток банку сформовано в результаті здійснення кредитних, розрахункових, грошових операцій та інших видів діяльності банку.

Доходи банку складено з: відсотків за надані кредити; відсотків, сплачених банками-кореспондентами; плати за розрахункове та касове обслуговування клієнтів; позитивної курсової різниці від операцій в іноземній валюті; доходів від операцій із цінними паперами; доходів від факторингових, лізингових, трастових операцій, інформаційних,

консультаційних послуг; відшкодування клієнтами поштових, телеграфних витрат; доходів від участі в діяльності інших організацій та ін.

Витрати банку складено з: виплати відсотків за пасивними операціями (за поточними та депозитними рахунками, облігаціями, депозитними сертифікатами); плати за кредитні ресурси, отримані від інших банків і від центрального банку; оплати послуг із кореспондентських відносин; комісії за операціями з іноземною валютою; витрат на інкасацію виручки; оплати послуг (обчислювальних центрів, аудиторських, поштових, телеграфних); витрат на підготовку та підвищення кваліфікації кадрів; витрат на рекламу; амортизаційних відрахувань основних фондів; витрат, пов'язаних із виготовленням і впровадженням платіжно-розрахункових документів; платежів зі страхування майна та діяльності банків; витрат на утримання апарату; інших витрат (збитків від списання безнадійної заборгованості клієнтів, штрафів, сплачених за порушення правил ведення операцій тощо).

Балансовий прибуток банку – це загальна сума прибутку від усіх видів діяльності банку, яку відображено в балансі.

Чистий прибуток банку – прибуток, що залишився після сплати податків. Його використовують для виплати дивідендів, формування резервного фонду, фонду розвитку, матеріального стимулювання.

Відносним показником економічної ефективності, який відображає рівень ефективності використання ресурсів і капіталу банку, є показник рентабельності. Основними показниками, що характеризують рентабельність банківської діяльності, є показники рентабельності активів (ROA – *Return on Assets*) та рентабельності капіталу (ROE – *Return on Equity*).

Рентабельність активів – показник рентабельності використання активів банку. Його розраховують як відношення чистого прибутку банку на звітну дату до вартості використовуваних банком активів за відповідний період і виражають у відсотках.

Цей показник відображає внутрішню політику банку, професіоналізм його менеджерів, які підтримують оптимальну структуру активів і пасивів із позиції доходів і витрат. Тому у світовій практиці багато спеціалістів вважають показник ROA найкращим показником для оцінювання ефективності роботи менеджерів банку. Банк ефективно використовує наявні ресурси в тому разі, коли значення показника ROA не менше ніж 1 %.

Рентабельність капіталу – показник рентабельності використання капіталу банку. Його розраховують як відношення прибутку банку після оподаткування на звітну дату до вартості балансового капіталу за відповідний період і виражають у відсотках.

Коефіцієнт ROE показує, скільки чистого прибутку припадає на 1 грн капіталу банку, і характеризує економічну віддачу капіталу. У світовій практиці норма прибутку на капітал (ROE) є основним показником ефективності діяльності банку. Уважають, що банк працює ефективно в тому разі, коли значення показника ROE не менше ніж 15 %.

1.2. Порядок виконання роботи

Використовуючи дані офіційного сайту НБУ (<http://www.bank.gov.ua>), проаналізувати сучасний стан банківської системи. Для цього необхідно скласти таблицю з фактичними даними за три останніх роки:

1. Кількість банків, які мають банківську ліцензію.
2. Кількість банків з іноземним капіталом.
3. Кількість банків зі 100 % іноземним капіталом.
4. Обсяг активів банків.
5. Обсяг капіталу банків.
6. Обсяг зобов'язань банків.
7. Обсяг чистого прибутку.

Розрахувати показники рентабельності активів і рентабельності капіталу банківської системи. Проаналізувати дані таблиці в динаміці (розрахувати абсолютне та відносне відхилення показників). Побудувати графіки для відображення динаміки показників (не менше від трьох). Зробити розгорнуті висновки щодо стану банківської системи України за період аналізу.

Результати розрахунків та аналізу потрібно подати в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Показники аналізу стану банківської системи України

№ п/п	Показники	2013 р.	2014 р.	2015 р.	Абсолютні зміни		Відносні зміни (темпи приросту), %	
					2014 р.	2015 р.	2014 р.	2015 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Кількість банків, які мають банківську ліцензію							
2	Кількість банків з іноземним капіталом							
3	Кількість банків зі 100 % іноземним капіталом							

1	2	3	4	5	6	7	8	9
4	Обсяг активів, тис. грн							
5	Обсяг зобов'язань, тис. грн							
6	Обсяг капіталу, тис. грн							
7	Обсяг чистого прибутку, тис. грн							
8	Рентабельність активів, %							
9	Рентабельність капіталу, %							

Щоб полегшити та прискорити здійснення аналізу банківської діяльності, доцільно використовувати формули *MS Excel*. Формулу можна складати з математичних операторів, значень, посилань на клітинку й імена функцій. Результатом розрахунків за формулою є деяке нове значення, що міститься у клітинці, де знаходиться формула. Формулу починають зі знака рівності "=". У формулі можна використовувати арифметичні оператори +, -, *, /. Порядок обчислень визначено звичайними математичними законами.

Для більш наочного відображення аналітичних даних доцільно скористатися функціями *MS Excel* із графічного подання такої інформації на діаграмах або гістограмах.

Microsoft Office Excel підтримує різні типи діаграм, допомагаючи відображати дані зрозумілим для конкретної аудиторії способом. У процесі створення або зміни наявної діаграми можна вибрати один із безлічі доступних типів діаграм.

У *MS Excel* можна побудувати такі типи діаграм: гістограми, графіки, кругові діаграми, лінійчаті діаграми, діаграми з областями, точкові діаграми, біржові діаграми, поверхневі діаграми, кільцеві діаграми, бульбашкові діаграми, пелюсткові діаграми та ін.

Гістограми використовують для демонстрації змін даних за певний період часу або ілюстрації порівняння об'єктів. У гістограмах категорії зазвичай формують по горизонтальній осі, а значення – по вертикальній. Гістограми містять такі підтипи діаграм: гістограма із групуванням і об'ємна гістограма із групуванням; гістограма із накопиченням і об'ємна гістограма з накопиченням; нормована гістограма з накопиченням і об'ємна нормована гістограма з накопиченням; об'ємна гістограма; циліндр, піраміда й конус.

Графіки дозволяють зображати безперервну зміну даних із плином часу у єдиному масштабі; таким чином, вони ідеально підходять для

зображення трендів зміни даних з однаковими інтервалами. На графіках категорії даних рівномірно розподілено вздовж горизонтальної осі, а значення – уздовж вертикальної осі.

Графіки можна використовувати за наявності текстових позначок категорій і для відображення розподілених за однаковими інтервалами значень, наприклад місяців, кварталів або фінансових років. Це особливо важливо за наявності декількох рядів. Для одного ряду можна використовувати діаграму за категоріями. Також графіки можна використовувати за наявності декількох розподілених за однаковими інтервалами числових позначок, головним чином років. Якщо числових позначок більше від десяти, замість графіка краще використовувати точкову діаграму.

Графіки містять такі підтипи діаграм: графік і графік із маркерами; графік із накопиченням та графік із накопиченням і маркерами; нормований графік із накопиченням та нормований графік із накопиченням і маркерами; об'ємний графік.

Приклад гістограми, яка відображає динаміку показників, відображено на рис. 1.1.

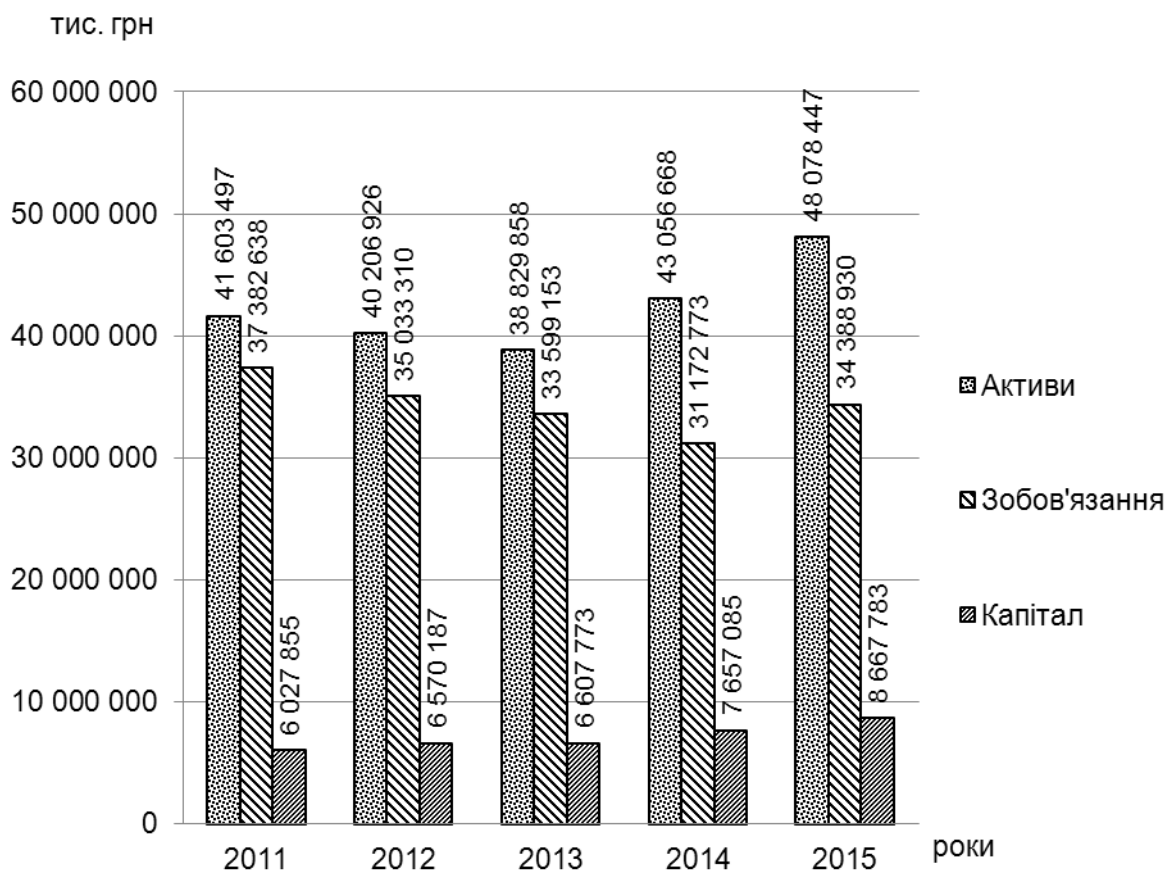

Рис. 1.1. Динаміка основних показників діяльності ПАТ "Банк Харків" за 2011 – 2015 рр.

Приклад графіка з маркерами наведено на рис. 1.2.

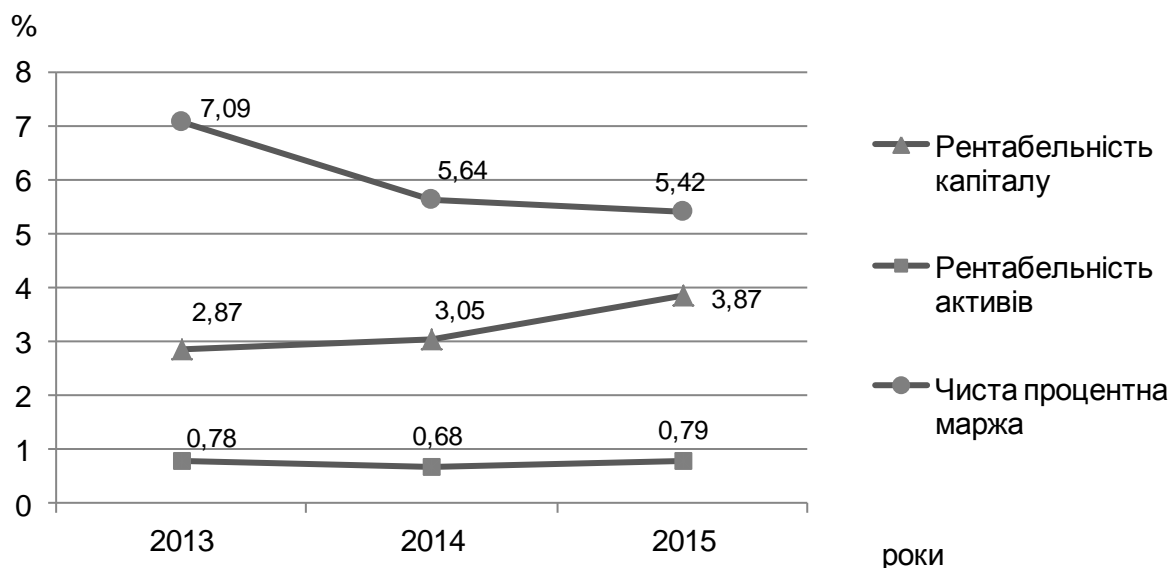

Рис. 1.2. Динаміка показників ефективності ПАТ "Банк Харків" у 2013 – 2015 рр.

1.3. Звіт про лабораторну роботу

Звіт про лабораторну роботу виконують, згідно з вимогами до оформлення ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Він має містити мету та завдання, сформульовані студентом на основі виданого викладачем варіанта. Результати аналізу мають подати у вигляді таблиць та рисунків, зробити відповідні висновки щодо отриманих завдань. Оформити звіт і захистити його.

Обсяг звіту, не враховуючи вихідні дані, таблиці, графіки, має становити не менше від двох сторінок. Текст звіту має бути надруковано шрифтом *Times New Roman*, кг. 14 (у таблицях – кг 12), міжрядковий інтервал 1,5 (у таблицях – 1). Абзаци слід починати з відступу, що дорівнює 1,25 см.

Приклад оформлення титульної сторінки звіту наведено в додатку А.

Лабораторна робота 2

Оцінювання кредитоспроможності позичальника

Мета роботи – засвоєння студентами навичок у пошуку інформації в мережі Інтернет; формування таблиць даних в *Excel*; набуття практичних навичок в оцінюванні кредитоспроможності позичальника – юридичної особи – у банках України.

2.1. Загальні методичні рекомендації

Кредитні операції (кредит) – вид активних операцій, пов'язаних із наданням клієнтам коштів у тимчасове користування або взяттям зобов'язань про надання коштів у тимчасове користування за певних умов, а також надання гарантій, поручництв, авалів, розміщення депозитів, здійснення факторингових операцій, фінансового лізингу, видача кредитів у формі врахування векселів, у формі операцій РЕПО, будь-яке продовження терміну погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату відсотків та інших зборів із такої суми (відстрочення платежу).

Платоспроможність – здатність позичальника (контрагента банку) своєчасно здійснювати розрахунки за всіма видами своїх зобов'язань.

Кредитоспроможність – наявність у позичальника (контрагента банку) передумов для отримання кредиту та його спроможність повернути кредит і відсотки за ним у повному обсязі та обумовлені договором строки.

Оцінювання фінансового стану позичальника, незалежно від форми власності суб'єкта господарювання (контрагента банку), сезонності характеру виробництва (сільськогосподарських товаровиробників), банк здійснює в кожному випадку кредитну операцію, а надалі – не рідше від одного разу на квартал, ураховуючи стан обслуговування боргу.

Банк здійснює оцінювання фінансового стану боржника – юридичної особи, який, відповідно до вимог законодавства України, складає квартальну та річну фінансову звітність – не рідше ніж один раз на три місяці, а тільки річну фінансову звітність – не рідше ніж один раз на дванадцять місяців.

Відповідно до законодавства, вітчизняні банки здійснюють оцінювання фінансового стану юридичної особи (крім банку), якій надано кредит, шляхом розрахунку інтегрального показника фінансового стану боржника – юридичної особи – із застосуванням багатofакторної дискримінантної моделі, яка містить фінансові коефіцієнти, що визначають на основі даних фінансової звітності боржника. Однак, разом із дискримінантною моделлю, банки часто застосовують власні внутрішньобанківські методики, які дозволяють більш точно оцінити кредитоспроможність позичальників.

Для аналізу фінансового стану банк використовує таку фінансову звітність позичальника: баланс (звіт про фінансовий стан (форма № 1)), звіт

про фінансові результати (звіт про сукупний дохід (форма № 2)), звіт про рух грошових коштів (форма № 3), звіт про власний капітал (форма № 4).

Для більш детального оцінювання фінансового стану банк може вимагати додаткові документи, що характеризують стан дебіторської та кредиторської заборгованості, відомості про рух коштів за поточними рахунками та в касі, відомості про обсяг щомісячних або щоквартальних умовно-постійних зобов'язань (адміністративно-господарських та інших витрат тощо), щомісячних податкових та інших зобов'язань перед кредиторами, які має бути сплачено з поточного рахунка, за винятком сум зобов'язань, термін погашення яких перевищують термін дії кредитної угоди.

Оцінювання фінансового стану позичальника передбачає аналіз його фінансово-господарської діяльності протягом двох кварталів, що передують зверненню до банку, за такими даними, як: обсяг реалізації, прибутки та збитки, рентабельність, платоспроможність, фінансова стійкість, грошові потоки (рух коштів на рахунках позичальника), склад і динаміка дебіторської та кредиторської заборгованості, собівартість продукції (робіт, послуг).

У процесі оцінювання враховують також фактори суб'єктивного характеру: ефективність управління позичальника, залежність позичальника від циклічних і структурних змін в економіці та галузі, його ринкову позицію, сезонність характеру виробництва продукції, її зберігання або реалізації, професіоналізм керівництва, склад засновників, кредитну історію тощо.

Оцінювання фінансового стану позичальника – юридичної особи – за методиками банків України, переважно, здійснюють у три етапи:

I етап – аналіз динаміки даних фінансової звітності позичальника та обчислення значень показників, що характеризують фінансовий стан позичальника, на основі даних цієї звітності;

II етап – оцінювання та узагальнення показників;

III етап – коригування значення оцінки основних показників на дані суб'єктивного аналізу, визначення рейтингу та класу позичальника.

2.2. Порядок виконання роботи

Необхідно уявити себе працівником кредитного відділу банку ПАТ "Банк Харків". Потрібно оцінити кредитоспроможність позичальника – юридичної особи – за методикою оцінювання кредитоспроможності банку, розробленої його фахівцями.

Лабораторну роботу слід виконувати в такій послідовності:

1. За виданим викладачем варіантом (див. табл. Б.1 додатка Б) заповнити форми № 1 та 2 за останній період діяльності підприємства, використовуючи дані офіційного сайту www.smida.gov.ua або <http://stockmarket.gov.ua>.

2. За наведеною методикою оцінювання кредитоспроможності позичальника ПАТ "Банк Харків" виконати розрахунок фінансових коефіцієнтів позичальника.

3. За даними, наведеними в табл. Б.2 додатка Б, відповідно до варіанта завдання, визначити додаткові (якісні) показники оцінювання кредитоспроможності позичальника.

4. Визначити бали, які відповідають розрахованим фінансовим коефіцієнтам та додатковим показникам оцінювання кредитоспроможності на основі довідкової таблиці (табл. Б.3 додатка Б) та заповнити таблицю (табл. Б.4).

5. За розрахованою сумою балів – загальним показником оцінювання фінансового стану S (табл. Б.4 додатка Б) – визначити клас кредитоспроможності позичальника, використовуючи рейтингову шкалу (табл. Б.5 додатка Б), та зробити висновки щодо можливості надання кредиту.

Методика оцінювання кредитоспроможності позичальника – юридичної особи – ПАТ "Банк Харків"

I. Основні показники

1. Показники платоспроможності та ліквідності

Оцінювання платоспроможності та ліквідності передбачає визначення обсягів джерел і коштів, що використовують для покриття різних видів активів позичальника: обігового та позаобігового капіталу.

Мета аналізу цієї групи показників полягає у визначенні спроможності позичальника своєчасно та в повному обсязі виконати розрахунки за короткостроковими зобов'язаннями, тобто оцінити фінансовий стан позичальника з точки зору короткострокової перспективи.

1.1. Коефіцієнт миттєвої ліквідності (КЛ₁) характеризує те, як швидко короткострокові зобов'язання може бути погашено високоліквідними активами:

$$\text{КЛ}_1 = \frac{A_{\text{в}}}{Z_{\text{п}}} = \frac{\text{р. 1160(1)} + \text{р. 1165(1)}}{\text{р. 1695(1)}}, \quad (2.1)$$

де $A_{\text{в}}$ – високоліквідні активи, до яких належать грошові кошти, їхні еквіваленти й поточні фінансові інвестиції;

$Z_{\text{п}}$ – поточні (короткострокові) зобов'язання, що складаються з короткострокових кредитів і розрахунків із кредиторами.

Оптимальне теоретичне значення показника КЛ_1 не менше ніж 0,2.

Примітка. У другій частині формули наведено номер ряду та відповідної форми звітності (1 – баланс, 2 – звіт про фінансові результати) для розрахунку показника.

1.2. Коефіцієнт поточної ліквідності (КЛ₂) характеризує можливість погашення короткострокових зобов'язань у встановлені терміни:

$$\begin{aligned} \text{КЛ}_2 &= \frac{A_{\text{л}}}{Z_{\text{п}}} = \\ &= \frac{\text{р. 1120(1)} + \text{р. 1125(1)} + \text{р. 1135(1)} + \text{р. 1130(1)} + \\ &+ \text{р. 1140(1)} + \text{р. 1145(1)} + \text{р. 1155(1)} + \text{р. 1160(1)} + \text{р. 1165(1)}}{\text{р. 1695(1)}}, \quad (2.2) \end{aligned}$$

де $A_{\text{л}}$ – ліквідні активи, що складаються з високоліквідних активів, дебіторської заборгованості, векселів одержаних.

Оптимальне теоретичне значення показника КЛ_2 не менше ніж 0,5.

1.3. Коефіцієнт загальної ліквідності (коефіцієнт покриття) (КП) характеризує, наскільки обсяг короткострокових зобов'язань за кредитами й розрахунками можна погасити за рахунок усіх ліквідних активів:

$$\text{КП} = \frac{A_{\text{о}}}{Z_{\text{п}}} = \frac{\text{р. 1195(1)}}{\text{р. 1695(1)}}, \quad (2.3)$$

де $A_{\text{о}}$ – оборотні активи.

Оптимальне теоретичне значення показника КП не менше ніж 2,0.

1.4. Коефіцієнт співвідношення ліквідних та необоротних активів (K_a) характеризує ступінь покриття необоротних активів ліквідними активами:

$$K_a = \frac{A_{\text{л}}}{A_{\text{н}}} = \frac{p.1160(1) + p.1165(1) + p.1125(1) + p.1135(1) + p.1130(1) + p.1140(1) + p.1145(1) + p.1155(1) + p.1120(1)}{p.1095(1)}, \quad (2.4)$$

де $A_{\text{н}}$ – необоротні активи.

Оптимальне теоретичне значення показника K_a не менше ніж 0,5.

2. Показники фінансової стійкості

Оцінювання фінансової стійкості позичальника – визначення та розрахунок частки кожного джерела коштів у загальній сумі авансованого капіталу.

Мета аналізу фінансової стійкості – визначення фінансової структури підприємства та ступеня залежності від зовнішніх кредиторів, тобто оцінювання фінансового стану з точки зору довгострокової перспективи.

2.1. Коефіцієнт незалежності (КН) характеризує ступінь фінансового ризику:

$$КН = \frac{З_{\text{к}}}{B_{\text{к}}} = \frac{p. 1595(1) + p. 1695(1)}{p.1495(1)}, \quad (2.5)$$

де $З_{\text{к}}$ – залучені кошти (довгострокові й поточні зобов'язання);

$B_{\text{к}}$ – власний капітал.

Оптимальне теоретичне значення показника КН не більше ніж 1,0.

2.2. Коефіцієнт маневреності власних коштів (КМ) характеризує ступінь мобільності використання власних коштів:

$$КМ = \frac{B_{\text{к}} - A_{\text{н}}}{B_{\text{к}}} = \frac{p. 1495(1) - p. 1095(1)}{p. 1495(1)}. \quad (2.6)$$

Оптимальне теоретичне значення показника КМ не менше ніж 0,5.

2.3. Коефіцієнт автономності ($K_{ав}$) показує частку власних коштів у загальному капіталі позичальника й характеризує незалежність позичальника від позичених коштів:

$$K_{ав} = \frac{B_k}{\Pi} = \frac{p. 1495(1)}{p. 1900(1)}, \quad (2.7)$$

де Π – пасив (валюта балансу).

Оптимальне теоретичне значення показника $K_{ав}$ не менше ніж 0,5.

2.4. Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами ($K_{зв}$) характеризує частку власних оборотних засобів у загальній сумі оборотних засобів:

$$K_{зв} = \frac{B_k - A_n}{Z_k} = \frac{p. 1495(1) - p. 1095(1)}{p. 1595(1) + p. 1695(1)}. \quad (2.8)$$

Оптимальне теоретичне значення показника $K_{зв}$ не менше ніж 0,2.

Примітка. Від'ємне значення власного капіталу позичальника призводить до від'ємного значення коефіцієнта незалежності, штучного додатного значення коефіцієнта маневреності власних коштів (від'ємне значення чисельника поділено на від'ємне значення знаменника), коефіцієнта автономності, що розцінюють як негативний фактор. Тому оцінки цих коефіцієнтів за від'ємного значення власного капіталу набирають від'ємних значень.

3. Показники ділової активності й рентабельності

Для оцінювання ділової активності й рентабельності позичальника розраховують показники, які характеризують ефективність поточної основної діяльності позичальника, а також ефективність терміну знаходження коштів в обігу та рентабельності.

Мета аналізу цієї групи показників – визначення результативності та економічної доцільності функціонування позичальника, ефективності використання фінансових ресурсів.

3.1. Наявність рахунків у банках (H_p)

3.2. Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості ($K_{сп}$) характеризує, наскільки кредиторську заборгованість може бути погашено за рахунок дебіторської заборгованості:

$$K_{сп} = \frac{D_3}{Z_k} = \frac{p. 1425(1) + p. 1135(1) + p. 1130(1) + p. 1140(1) + p. 1145(1) + p. 1155(1) + p. 1160(1) + p. 1120(1) + p. 1030(1) + p. 1035(1) + p. 1040(1)}{p. 1595(1) + p. 1695(1)}, \quad (2.9)$$

де D_3 – короткострокова та довгострокова дебіторська заборгованість;
 Z_k – залучені кошти (довгострокові та поточні зобов'язання).

Оптимальне теоретичне значення показника $K_{сп}$ не менше ніж 0,8.

3.3. Діяльність звітнього періоду ($D_{зп}$) характеризує прибутковість чи збитковість діяльності позичальника за звітний період (форма № 2 р. 2350 або р. 2355).

3.4. Рентабельність продажу (P_p) показує, скільки прибутку припадає на одиницю реалізованої продукції (робіт, послуг), тобто скільки коштів залишають у позичальника після покриття собівартості продукції (робіт, послуг):

$$P_p = \frac{\Pi_{ч}}{B_p} = \frac{p. 2350(2)}{p. 2000(2)}, \quad (2.10)$$

де $\Pi_{ч}$ – чистий прибуток;

B_p – виручка від реалізації (без ПДВ та акцизного збору).

Оптимальне теоретичне значення показника P_p не менше ніж 0,1.

3.5. Рентабельність активів (P_a) характеризує, наскільки вдало позичальник розміщує свої кошти, виражає віддачу, яка припадає на одиницю активів позичальника:

$$P_a = \frac{\Pi_{ч}}{A} = \frac{p. 2350(2)}{p. 1300(1)}, \quad (2.11)$$

де A – середній залишок активів за період (сума залишку на початок і кінець періоду, поділена на 2).

Оптимальне теоретичне значення показника P_a не менше ніж 0,15.

Примітка. Відсутність чистого прибутку, тобто наявність збитків, розцінюють як негативний фактор. Тому оцінки показника рентабельності продажу й показника рентабельності активів у цьому разі набирають від'ємного значення. Таке ж значення оцінки показника рентабельності продажу набирають у разі, якщо виручка від реалізації становить 0 грн.

4. Показники кредитної історії

4.1. Погашення кредитів (Π_k) характеризує наявність або відсутність фактів неповернення чи несвоєчасного повернення кредитів.

4.2. Сплата відсотків за користування кредитом (C_B) характеризує наявність або відсутність фактів несплати чи несвоєчасної сплати відсотків за користування кредитом.

II. Додаткові показники

1. Аналіз кредитного проекту (бізнес-плану) (АП) характеризує відповідність наданого кредитного проекту (бізнес-плану) для отримання кредиту вимогам банку.

2. Питома вага власних коштів підприємства у вартості кредитного проекту (B_k).

3. Наявність державної підтримки (ДП) характеризує наявність чи відсутність державного фінансування позичальника, пільг щодо сплати відсотків за користування кредитом і податків, відповідно до чинного законодавства.

4. Професіоналізм керівництва (ПК) характеризує здатність генерального менеджера управляти бізнесом.

5. Термін існування підприємства (Т) (якщо розглядають не умовне підприємство – брати реальний термін функціонування).

6. Специфіка діяльності (СД) ураховує надійність контрагентів позичальника, наявність власного ліквідного майна (крім того, що надано в заставу (іпотеку)), умови реалізації продукції.

7. Місцезнаходження об'єкта застави (M_3) застосовують, якщо в заставу (іпотеку) надають нерухомість.

8. Вид майна (B_M) застосовують, якщо в заставу надають рухоме майно (майнові права).

2.3. Звіт про лабораторну роботу

Звіт про лабораторну роботу виконують, згідно з вимогами до оформлення ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Він має містити такі дані: номер варіанта, юридичну назву позичальника банку, загальну характеристику підприємства-

позичальника, розрахунок основних показників фінансового стану підприємства, додаткові показники підприємства-позичальника за варіантом, таблицю з визначенням загального показника оцінювання кредитоспроможності підприємства, характеристику класу кредитоспроможності позичальника та загальний висновок щодо можливості отримання ним кредиту. Фінансову звітність позичальника за формами № 1 та 2 має бути наведено в додатках до звіту. Студент має належним чином оформити звіт і захистити його.

Лабораторна робота 3

Дослідження функцій та операцій НБУ

Мета роботи – набуття практичних навичок у дослідженні механізму реалізації грошово-кредитної політики НБУ, аналізі відповідності регламентованих центральним банком основних засад грошово-кредитної політики основним макроекономічним показникам та стану грошово-кредитного ринку України.

3.1 Загальні методичні рекомендації

Центральний банк – це орган державного грошово-кредитного регулювання економіки, наділений монопольним правом емісії банкнот і правом управляти грошово-кредитною системою країни.

Національний банк України (НБУ) є центральним банком України, особливим центральним органом державного управління, юридичний статус, завдання, функції, повноваження та принципи організації якого визначено Конституцією України, Законом України "Про Національний банк України" та іншими законами України.

Відповідно до Конституції України, **основною функцією** НБУ є забезпечення стабільності грошової одиниці України. Також до функцій центрального банку належать: емісія готівки й організація грошового обігу, функція банку банків, функція банкіра уряду та реалізація грошово-кредитної політики та ін.

Грошово-кредитна (монетарна) політика – один із видів макроекономічної політики, яка становить сукупність заходів, за допомогою яких здійснюють вплив на стан грошового обігу та кредитної сфери, із метою контролю й регулювання пропозиції грошей, відсоткових ставок, ринків

капіталу тощо. Грошово-кредитна політика є політикою у сфері управління кількістю грошей в обігу. Грошова маса змінюється в результаті операцій центрального банку, банківських установ і рішень суб'єктів фізичного (виробничого) сектору економіки.

В Україні головною метою грошово-кредитної політики є забезпечення стабільності грошової одиниці України. Для її реалізації Національний банк України має виходити із пріоритетності досягнення та підтримки цінової стабільності в державі. Це передбачає збереження купівельної спроможності національної валюти шляхом підтримання в середньостроковій перспективі (від 3 до 5 років) низьких, стабільних темпів інфляції, забезпечення цінової передбачуваності у здійсненні довгострокового планування та ухваленні управлінських рішень щодо економічного та соціального розвитку.

У процесі здійснення грошово-кредитної політики НБУ використовує певний **інструментарій**, який охоплює:

- визначення норм обов'язкових резервів;
- відсоткову політику (у тому числі встановлення рівня облікової ставки);
- рефінансування банків;
- операції із цінними паперами на відкритому ринку;
- підтримання курсу національної валюти;
- регулювання імпорту та експорту капіталу;
- емісію власних боргових цінних паперів;
- управління золотовалютними резервами.

Центральний банк може реалізовувати два основних типи грошово-кредитної політики, які справляють взаємно протилежний вплив на грошову масу: політику "дешевих грошей" та політику "дорогих грошей".

Політика "дешевих грошей" – це експансіоністська грошово-кредитна політика, яку здійснюють шляхом збільшення кількості грошей в обігу, вона спрямована на стимулювання економічного зростання й зайнятості. Збільшення грошової маси в економіці досягають за допомогою: купівлі центральним банком державних облігацій у банків; зниження облікової ставки відсотка кредитування банків; зменшення норми банківських резервів. У результаті цих заходів зростає кредитний потенціал банківських установ, їхні кредити стають дешевшими, а відтак, зростає попит на них, який, у свою чергу, стимулює зростання виробництва й зайнятості.

Політика "дорогих грошей" – це рестрикційна грошово-кредитна політика, яку здійснюють шляхом скорочення грошової маси в обігу, вона

спрямована на стримування інфляції. Скорочення грошової маси в економіці досягають за допомогою: продажів центральним банком державних цінних паперів на відкритому ринку; підвищення облікової ставки; збільшення норми обов'язкових резервів. Ці заходи центрального банку передбачають зменшення кредитних можливостей банків, роблять їхні кредити дорожчими, що призводить до скорочення попиту, а отже, і стримування зростання цін у країні.

3.2. Порядок виконання роботи

Використовуючи дані офіційного сайту НБУ (<http://www.bank.gov.ua>), проаналізувати документ "Основні засади грошово-кредитної політики" за останніх два роки.

У вкладках "Статистика" та "Грошово-кредитна та фінансова статистика" знайти показники, які характеризують грошово-кредитну політику НБУ за останніх три роки:

1. Обсяг ВВП.
2. Індекс споживчих цін.
3. Показники стану платіжного балансу.
4. Офіційний курс гривні до іноземних валют.
5. Облікова ставка НБУ.
6. Обсяг та структура грошової маси.
7. Обсяг ресурсної бази банків.
8. Обсяги кредитування.

Складіть таблицю за фактичними даними (табл. 3.1):

Таблиця 3.1

Вихідні дані для аналізу стану грошово-кредитного ринку та грошово-кредитної політики НБУ

№ п/п	Показники	Роки		
		2013	2014	2015
1	2	3	4	5
1	ВВП у фактичних цінах, млн грн			
2. Індекс споживчих цін				
2.1	Середньомісячний			
2.2	Грудень до грудня попереднього року			
2.3	До попереднього року			

Закінчення табл. 3.1

1	2	3	4	5
3. Показники стану платіжного балансу				
3.1	Рахунок поточних операцій			
3.2	Експорт товарів та послуг			
3.3	Імпорт товарів та послуг			
4. Офіційний курс гривні до іноземних валют				
4.1	100 доларів США			
4.2	100 євро			
4.3	10 російських рублів			
4.4	100 СПЗ			
5	Облікова ставка НБУ			
6. Показники обсягу та структури грошової маси				
6.1	M0			
6.2	M1			
6.3	M2			
6.4	M3			
7	Депозити, залучені депозитними корпораціями (крім НБУ)			
8	Кредити, надані депозитними корпораціями (крім НБУ)			

Проаналізувати дані таблиці в динаміці. Для цього за допомогою функцій *MS Excel* визначити абсолютну та відносну зміну показників за аналізовані періоди (темп зростання, темп приросту). За результатом розрахунків скласти аналітичну таблицю.

Побудувати графіки для відображення динаміки та структури показників (не менше від двох).

Зробити розгорнуті висновки щодо відповідності запланованих НБУ індикаторів розвитку економіки фактичним даним за аналізований період. Визначити фактори впливу на зазначені показники, що сприяли перевищенню або недосягненню їхнього запланованого рівня. Залежно від змісту показників, деталізація періоду аналізу має становити рік, квартал, місяць.

3.3. Звіт про лабораторну роботу

Звіт про лабораторну роботу виконують, згідно з вимогами до оформлення ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Результати аналізу мають подати у вигляді таблиць та рисунків. Студент має зробити відповідні висновки щодо

отриманих завдань. Обсяг звіту, не враховуючи вихідні дані, таблиці, графіки, має становити не менше від двох сторінок.

Змістовий модуль 2

Функціонування банківської системи на етапі глобалізації фінансових відносин

Лабораторна робота 4

Аналіз показників стабільності банківської системи

Мета роботи – засвоєння студентами навичок у пошуку інформації в мережі Інтернет; володіння методикою аналізу стабільності функціонування банківської системи; формування таблиць даних в *Excel* та виконання аналітичних розрахунків показників, які характеризують стабільність банківської системи України.

4.1. Загальні методичні рекомендації

Фінансова стабільність банку – це його спроможність безперебійно працювати в часі – надавати послуги й задовольняти вимоги, підтримуючи оптимальну величину ліквідності, прибутковості та платоспроможності за допустимого рівня ризиків, а також витримувати негативний вплив зовнішніх і внутрішніх факторів.

Оцінювання фінансової стабільності передбачає моніторинг проблем, які впливають на розвиток фінансової стабільності банків України, а також багатьох внутрішніх та зовнішніх факторів. Також важливо оцінити спроможність банківської системи мінімізувати ризики, які можуть спричинити ці фактори, завдяки накопиченому капіталу, досягнутому рівню ліквідності, сформованим резервам, використанню системи перерозподілу ризиків тощо, а також проаналізувати стан і динаміку розвитку окремих секторів банківської системи та з'ясувати їхній взаємозв'язок і взаємовплив.

Стабільність банківського сектору залежить від фінансового стану кожного банку та його здатності розвиватися, що зумовлено макроекономічною стабільністю, наявністю ринкової інфраструктури та забезпечено

дотриманням корпоративних засад ведення банківського бізнесу, які формуються в самій системі за участі банків.

Стабільність банківського середовища залежить також від постійного контролю з боку вкладників і кредиторів, через те що банки мають вплив на кон'юнктуру грошово-кредитного ринку та є суб'єктами грошово-кредитної політики НБУ; генерують грошові потоки у процесі формування власного капіталу та залучення грошових коштів; залежать від зовнішніх кризових явищ, а тому порушення їхньої економічної рівноваги загрожує стабільності фінансової системи країни.

Для оцінювання рівня фінансової стабільності банки застосовують групи показників, які дають можливість оцінити їхній фінансовий стан: показники оцінювання ефективності, ліквідності, достатності капіталу, рівня ризику (табл. 4.1). Ці фінансові коефіцієнти фактично є системою показників раннього реагування, що дає змогу вчасно, на початковій стадії виявити негативні сторони діяльності банку, погіршення його фінансового стану.

Таблиця 4.1

Методика визначення показників стабільності банківської системи

№ п/п	Показники	Методика розрахунків
1. Оцінювання ефективності		
1.1	Рентабельність капіталу	ЧП / ВК
1.2	Рентабельність активів	ЧП / А
2. Оцінювання ліквідності		
2.1	Частка стійкої депозитної бази в зобов'язаннях, за винятком міжбанківських позик	ДС / (З - МБК)
2.2	Ступінь довіри до банківської системи (банку)	ДС / ДВ
3. Аналіз достатності капіталу		
3.1	Співвідношення капіталу й активів	ВК / А
3.2	Співвідношення капіталу й зобов'язань	ВК / З
4. Аналіз ризиковості		
4.1	Стійкість до кредитного ризику	Р / ПКр
4.2	Частка кредитів в іноземній валюті у кредитному портфелі	Кр _(і. в.) / Кр
4.3	Якість активів	А / А _{ін.}

Умовні позначення: А – активи; А_{ін.} – інші активи; ВК – власний капітал; ДС – депозити строкові; ДВ – депозити на вимогу; З – сукупні зобов'язання; Кр – кредитний портфель; Кр_(і. в.) – кредити в іноземній валюті; МБК – кошти банків (міжбанківські кредити); ПКр – проблемні кредити; Р – резерви під знецінення кредитів; ЧП – чистий прибуток.

4.2. Порядок виконання роботи

1. За методикою визначення показників стабільності банківської системи (табл. 4.1), сформувати в таблиці *Excel* на аркуші "Лист 1" вхідні дані, необхідні для розрахунку показників стабільності банківської системи за останніх три роки (розділ "Банківський нагляд" офіційного сайту НБУ).

Додаткові дані (загалом для банківської системи): рівень проблемних кредитів у кредитному портфелі (ПКр) – 30 %; рівень депозитів на вимогу (ДВ) – 20 %.

2. За індивідуальним варіантом, який студент обирає за номером у списку групи в журналі викладача (табл. 4.2), сформувати таблицю для визначення показників стабільності окремого банку за три останніх роки. Дані для розрахунків подано на сайті НБУ в розділі "Банківський нагляд" або на сайті банку.

3. Виконати розрахунки, відповідно до методичних рекомендацій, результати оформити в табл. *Excel* на аркуші "Лист 2".

4. Проаналізувати дані табл. 4.1 в динаміці за три роки (абсолютне відхилення, темпи зростання та приросту);

5. Побудувати графіки для відображення динаміки показників (за кожною групою показників).

6. Проаналізувати дані табл. 4.1 та отриманих графічних матеріалів у динаміці та зробити розгорнуті висновки щодо стану та динаміки показників стабільності банківської системи та окремого банку. У результаті студент має бути у змозі охарактеризувати стабільність банківської системи (банку) за аналізований період.

Таблиця 4.2

Варіанти для визначення показників стабільності банку

Варіанти	Банки	ПКр	ДВ
1	2	3	4
1	ПАТ КБ "ПриватБанк"	20	35
2	ПАТ "Ощадбанк"	25	48
3	ПАТ "Укресімбанк"	15	39
4	ПАТ "Прокредит Банк"	35	27
5	ПАТ "Промінвестбанк"	24	17
6	ПАТ "Укрсоцбанк"	25	32
7	ПАТ "Райффайзен Банк Аваль"	22	35

1	2	3	4
8	ПАТ "Ідея Банк"	21	29
9	ПАТ "Кредит Європа Банк"	18	40
10	ПАТ "ВТБ Банк"	19	46
11	ПАТ "Правекс-Банк"	23	16
12	ПАТ "ВІЕС Банк"	27	30
13	ПАТ "Банк Фінанси Та Кредит"	25	35
14	ПАТ "Укрсиббанк"	19	40
15	ПАТ "ОТП Банк"	23	35
16	ПАТ "Укргазбанк"	27	52
17	ПАТ "Креді Агріколь Банк"	21	48
18	ПАТ "Фінансова Ініціатива"	20	35
19	ПАТ "Південний"	25	48
20	ПАТ "ІНГ Банк Україна"	15	39
21	ПАТ "ВІЕЙБІ Банк"	35	27
22	ПАТ "Імексбанк"	24	17
23	ПАТ "Фідобанк"	25	32
24	ПАТ "Сітібанк"	22	35
25	ПАТ "Хрещатик"	21	29
26	ПАТ "Банк Київська Русь"	18	40
27	ПАТ "Креді Агріколь Банк"	25	35
28	ПАТ "Платинум Банк"	27	52
29	ПАТ "Укрінбанк"	30	48
30	ПАТ "Мегабанк"	22	35

4.3. Звіт про лабораторну роботу

Послідовність подання таблиць, графіків, аналітичних висновків така: спочатку студент аналізує стабільність банківської системи загалом, робить відповідні висновки. Далі дає коротку характеристику окремого банку та наводить результат дослідження його фінансової стабільності з висновками.

За бажанням студента, можна об'єднувати графіки, що відображають динаміку за окремою групою показників для банківської системи та банку за варіантом.

Звіт про виконання лабораторної роботи має бути оформлений, згідно з вимогами до оформлення ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Він має містити мету та завдання, сформульовані студентом на основі статистичної

інформації та виконаних розрахунків. Необхідно зробити відповідні висновки щодо визначених результатів, оформити звіт і захистити його.

Лабораторна робота 5

Розроблення нових банківських продуктів

Мета роботи – засвоєння студентами навичок у пошуку інформації в мережі Інтернет; уміння узагальнити тенденції розвитку банківських операцій та послуг; обґрунтування впровадження нових банківських продуктів; набуття навичок у роботі в *PowerPoint*, побудові презентації банківських продуктів.

5.1. Загальні методичні рекомендації

Розвиток банківського бізнесу відбувається в умовах досить жорсткого протистояння між різними кредитними організаціями. Тому щоб досягти успіху в конкурентній боротьбі, банки використовують різні прийоми й методи. У цій боротьбі виграють, насамперед, ті кредитні установи, які намагаються диверсифікувати свою діяльність, включаючи розроблення та просування нових банківських продуктів.

Банківський продукт – це спосіб надання послуг клієнту банку; регламент взаємодії службовців банку із клієнтом у процесі надання послуги, тобто комплекс взаємопов'язаних організаційних, інформаційних, фінансових та юридичних заходів, об'єднаних єдиною технологією обслуговування клієнта.

Новий банківський продукт – це результат банківської діяльності, який у вигляді нового товару надходить на банківський ринок для продажу клієнтам.

Для презентації нового банківського продукту рекомендовано використовувати програму *Microsoft Office PowerPoint*. Її можна запустити за допомогою команди "Пуск" – "Програми" – *Microsoft Office PowerPoint*. За замовчуванням програма відкривається в режимі "звичайний", у правій частині вікна виводять область завдань, за допомогою якої можна відкрити вже наявні презентації або створити нову презентацію.

Після запуску *PowerPoint* створюють порожній титульний слайд, який відображено у вікні програми (рис. 4.1). Вікно *PowerPoint* працює під *Windows* і у вікні використовують стандартні елементи вікон *Windows*.

Презентація має складатися з таких слайдів, як: титульний слайд, слайди основного змісту, заключний слайд.

У процесі створення нової презентації та нового слайда, переважно, першим слайдом презентації є титульний слайд. Оформлення першого слайда має особливий вигляд. Не слід перевантажувати його деталями, головне – передати мету презентації. Фон слайдів основного змісту може відрізнитися від фону титульного слайда.

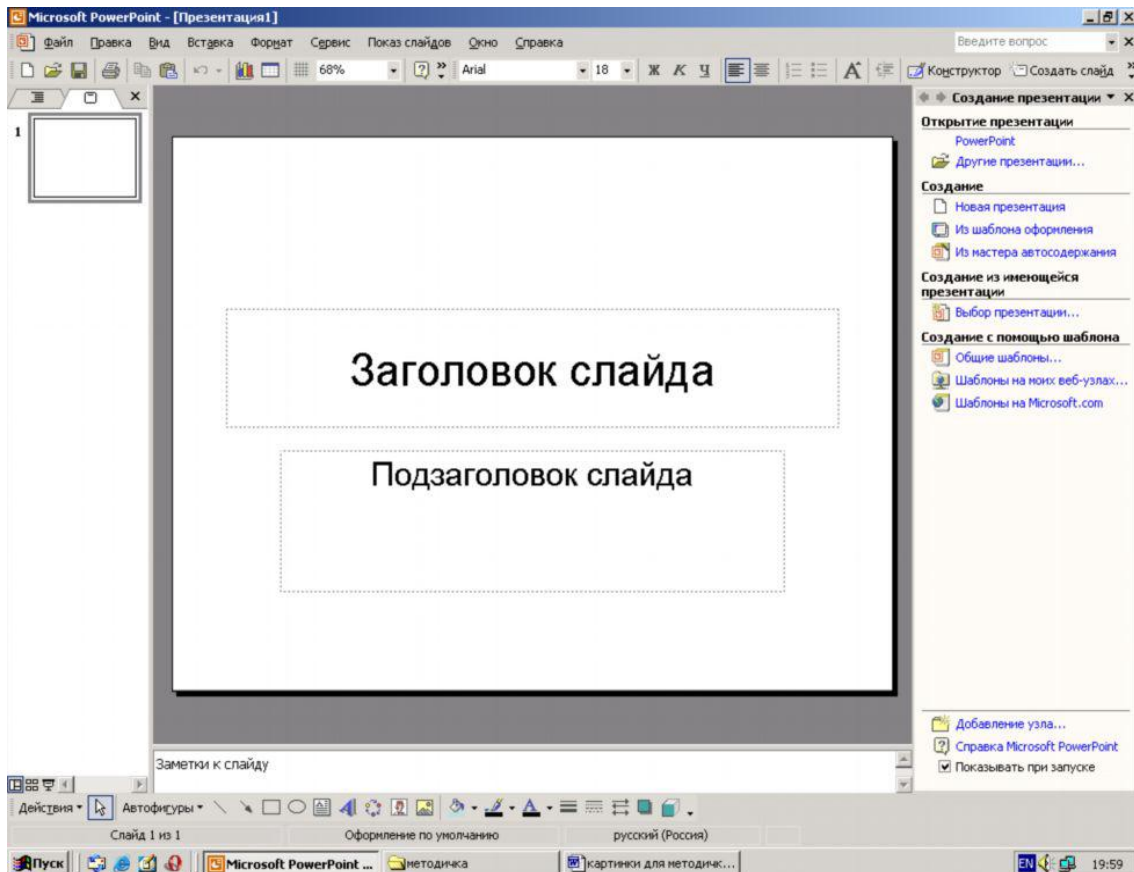

Рис. 5.1. Вікно PowerPoint

Презентацію можна створити декількома способами. Під час запуску PowerPoint у правій частині екрана, в області завдань, з'являється діалогове вікно, у якому можна вибрати спосіб створення презентації.

Використання майстра автозмісту – це найпростіший і найшвидший спосіб створення нової презентації. Майстра автозмісту можна буде запуснути прямо зі стартового діалогового вікна PowerPoint. У результаті роботи майстра автозмісту на екрані послідовно будуть з'являтися шість діалогових вікон, у яких можна задати основні характеристики своєї презентації. На основі отриманих відповідей створюють презентацію необхідного змісту й дизайну. Можна використовувати її для подальшої роботи або

приступити до самостійного створення нових слайдів. Незалежно від того наскільки ретельно сплановано презентацію, до неї можна вносити будь-які зміни й корективи. Презентацію можна доопрацювати – відредагувати, розширити та додати інформаційного матеріалу.

Можна створити презентацію на основі шаблону, що визначає дизайн (але не зміст) презентації. Шаблон презентації надає зразки різних типів презентації з готовою структурою, оформленням і змістом. Користувач вибирає стандартні типи презентації та пристосовує їх, відповідно до своїх інтересів. Шаблони дизайну допомагають дотримувати в усьому наборі слайдів послідовного оформлення й палітри кольорів. Також можна відкрити наявну презентацію й на її базі створити нову презентацію.

Крім того, можна створити нову презентацію без розмічення слайда, тобто презентацію на базі порожніх слайдів, або застосувати розмічення слайда до порожніх слайдів (макети тексту, макети змісту, макети тексту та змісту або інші макети).

Для того щоб приступити до створення нової презентації, використовуючи шаблон оформлення, необхідно виконати такі дії.

1. Виконати команди меню "Файл" – "Создать", унаслідок чого в області завдань з'являється панель "Создание презентации".

2. На цій панелі вибрати команду "Из шаблона оформления", і в області завдань з'являється панель "Дизайн слайда". У розділі "Применить шаблон оформления" наведено всі шаблони оформлення, які є засобами форматування слайдів. Для призначення стилю слайда необхідно вибрати потрібний шаблон в області завдань.

3. Тепер можна редагувати відформатований слайд заголовка.

4. Після цього можна створити наступний слайд, натиснувши кнопку "Создать слайд" на панелі інструментів. В області слайдів з'явиться другий слайд у стилі першого, а в області завдань відкриється панель "Разметка слайда", за допомогою якої можна призначити розмічення другому слайду, використовуючи макети тексту, макети змісту або макети тексту та змісту.

5. Аналогічно створюють наступні слайди презентації.

6. Для створення презентації на базі порожнього слайда вибрати на порожньому слайді в розділі "Макеты содержимого" панель "Разметка слайда".

7. Далі можна самостійно вводити до порожнього слайда текст, малюнки, таблиці, діаграми, звуки та ін., а також самостійно розробити дизайн слайда.

5.2. Порядок виконання роботи

Необхідно розробити та провести презентацію нових банківських продуктів для новоствореного банку. Назва банку, його логотип та рекламний слоган розробляє студент. Вид нового банківського продукту цього банку студент обирає за варіантом, який надає викладач.

Варіант 1

Завдання: запропонувати новий банківський продукт – депозит для фізичних осіб (ритейл) та розробити заходи щодо його впровадження на ринку.

Умови виконання завдання. Необхідно уявити себе топ-менеджером новостворюваного банку. Для залучення коротко- та довгострокових ресурсів в умовах жорсткої конкуренції на ринку розробити нові депозитні продукти (2 – 5). До того ж аналітиками банку розраховано, що відсоткова ставка за строковими депозитами (на 12 місяців) на поточний період має становити 22 – 25 % річних у гривні та 9 – 12 % у доларах США. Зростання ставки більше від верхньої межі є економічно недоцільним через відсутність процентної маржі та отримання прибутку банком.

Середня ставка на депозити на ринку становить 23,7 % річних у гривні та 11 % у доларах США.

Бюджет на розроблення та впровадження нового депозиту, урахувавши просування продукту, – 300 000 грн. Термін упровадження – один місяць.

Для розроблення нових депозитних програм можна орієнтуватися на широке коло клієнтів або обрати відповідну цільову групу.

Можна також розробити нові моделі депозитів, які будуть відповідати потребам клієнтів і банків у сучасній фінансовій ситуації, скласти гнучкі депозитні програми та схеми лояльності, мультивалютні депозити, гнучкі депозити, депозити в банківських металах та ін.

У разі розроблення нового депозиту необхідно надати інформацію про: назву нового депозиту або програми (наприклад депозит "Срібний стандарт");

рекламний слоган та декілька речень про переваги продукту для клієнта;

відсоткову ставку;

термін депозиту;

період та базу нарахування відсотків;
можливості дострокового зняття;
період виплати відсотків;
валюту депозиту;

маркетинг-план із детальним переліком заходів щодо впровадження депозиту з розподілом витрат у часі (наприклад: друкування рекламних листівок – 2 000 грн; знімання рекламного ролика – 75 000 грн; ротація ролика у "прайм-тайм" на телебаченні два рази на день 15 днів – 120 000 грн; оренда лайтбоксу – 6 000 грн за 1 тиждень; заробітна платня співробітника за роздавання листівок – 20 грн/год (30 год) та інші заходи).

Варіант 2

Завдання: запропонувати новий банківський продукт – кредит для фізичних та/або юридичних осіб (середній і малий бізнес) та розробити заходи щодо його впровадження на ринку.

Умови виконання завдання. Необхідно уваяти себе топ-менеджером новостворюваного банку. Розробити нові кредитні продукти (не більше ніж п'ять). До того ж аналітиками банку розраховано, що відсоткова ставка за кредитами має становити 30 – 100 % річних, залежно від виду кредиту у гривні. Зниження ставки менше ніж 30 % є економічно недоцільним через відсутність процентної маржі та отримання прибутку банком.

Бюджет на розроблення та впровадження нового кредиту, ураховуючи просування продукту, – 350 000 грн. Термін упровадження – один місяць.

Для розроблення нових кредитних програм можна орієнтуватися на широке коло клієнтів або обрати відповідну цільову групу.

Можна розробити нові моделі кредитування, які будуть відповідати потребам клієнтів і банків у сучасній фінансовій ситуації, скласти гнучкі кредитні програми, схеми лояльності та ін.

У разі розроблення нового депозиту необхідно надати інформацію про: назву нового кредиту або програми (наприклад кредит "На повсякденні потреби");

рекламний слоган та декілька речень про переваги продукту для клієнта;

відсоткову ставку;

термін кредитування;

період та базу нарахування відсотків;

мінімальну та максимальну суму кредиту;

вид забезпечення кредиту;
погашення кредиту, можливості дострокового погашення;
суму відсотків за різні періоди (графік погашення);
комісію банку за надання кредиту;
наявність страхування.

маркетинг-план із детальним переліком заходів щодо впровадження на банківський ринок нового кредиту з розподілом витрат у часі (приклад наведено у варіанті 1).

Варіант 3

Завдання: запропонувати новий банківський продукт – банківську послугу (або змішаний банківський продукт) для фізичних та/або юридичних осіб (середній і малий бізнес) та розробити заходи щодо його впровадження на ринок.

Умови виконання завдання. Необхідно уявити себе топ-менеджером новостворюваного банку. В умовах обмеження ресурсів новоствореного банку та несприятливих економічних умов Правлінням банку було ухвалено рішення про надання пріоритету різноманітним банківським послугам. Потрібно розробити нові банківські послуги (не більше ніж п'ять).

Такими послугами, новими для банку, можуть бути окремі операції з розрахунково-касового обслуговування (у тому числі платіжні картки, включаючи додаткові сервіси до них), *Mobile*-банкінг, *Web*-банкінг, консультаційні послуги, оренда сейфових скриньок, гарантійні послуги та ін.

Бюджет на розроблення та впровадження нових послуг, ураховуючи просування продукту, – 250 000 грн. Термін упровадження – один місяць.

Для розроблення нових послуг можна орієнтуватись на широке коло клієнтів або обрати відповідну цільову групу.

У разі розроблення нової послуги необхідно надати інформацію про: назву нового продукту або програми (наприклад карта "Ключ до рахунка");

рекламний слоган та декілька речень про переваги продукту для клієнта;

відсоткову ставку або розмір комісії;
період надання послуги;
інші умови, залежно від виду послуги.

маркетинг-план із детальним переліком заходів щодо впровадження нового продукту з розподілом витрат у часі (приклад наведено у варіанті 1).

5.3. Звіт про лабораторну роботу

Звітом про виконання лабораторної роботи є роздрукований та електронний варіант презентації банку. Мінімальний обсяг презентації – 10 плакатів.

Лабораторна робота 6

Аналіз дотримання економічних нормативів діяльності банків

Мета роботи – дослідження ступеня досягнення головної мети банківського нагляду шляхом установлення нормативів та контролю за їхнім дотриманням; аналіз сучасного стану банківської системи України та дослідження вияву основних міжнародних принципів ефективного банківського нагляду; аналіз залежності стабільності банківської системи країни від кожного окремого банку.

6.1. Загальні методичні рекомендації

Важливою функцією держави є регулювання та нагляд за діяльністю банків із метою забезпечення стабільності банківської системи.

Банківське регулювання – це одна з функцій НБУ, яка полягає у створенні системи норм, що регулюють діяльність банків, визначають загальні принципи банківської діяльності, порядок здійснення банківського нагляду, відповідальність за порушення банківського законодавства.

Банківський нагляд – система контролю та активних упорядкованих дій НБУ, спрямованих на забезпечення дотримання банками та іншими фінансово-кредитними установами у процесі їхньої діяльності законодавства України та встановлених нормативів, із метою забезпечення стабільності банківської системи та захисту інтересів вкладників.

Економічні нормативи діяльності банків – показники, установлені Національним банком України, із метою регулювання банківської діяльності на основі безвиїзного нагляду, для здійснення моніторингу діяльності окремих банків і банківської системи загалом. Національний банк України встановлює такі економічні нормативи, що є обов'язковими до виконання всіма банками (табл. 6.1):

- нормативи капіталу;
- нормативи ліквідності;
- нормативи кредитного ризику;
- нормативи інвестування.

Нормативне значення та економічна сутність нормативів діяльності банків

Нормативи		Нормативне значення показника	Формули розрахунків	Економічні значення нормативних показників
1	2	3	4	5
Нормативи капіталу				
H1	Регулятивний капітал (млн грн)	120	—	Регулятивний капітал є одним із найважливіших показників діяльності банків, основним призначенням якого є покриття негативних наслідків різноманітних ризиків, що банки беруть на себе у процесі своєї діяльності, і забезпечення захисту вкладів, фінансової стійкості та стабільної діяльності банків
H2	Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу	$> 10 \%$	$H2 = PK / A_{зв.}$	Норматив достатності регулятивного капіталу відображає спроможність банку своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями, що впливають із торговельних, кредитних або інших операцій грошового характеру. Чим більше значення показника достатності регулятивного капіталу, тим більша частка ризику, яку беруть на себе власники банку; чим менше значення показника, тим більша частка ризику, яку беруть на себе кредитори/вкладники банку
H3	Норматив достатності основного капіталу (із 01.01.2019 р.)	$> 7 \%$	$H3 = OK / (A_{зв.} + Z_{зв.})$	Норматив відображає ступінь покриття активів та позабалансових зобов'язань, зважених на відповідні коефіцієнти кредитного ризику, основним капіталом банку
Нормативи ліквідності				
H4	Норматив миттєвої ліквідності	$> 20 \%$	$H4 = A_B / ПЗ$	Норматив установлює мінімально необхідний обсяг високоліквідних активів для забезпечення виконання поточних зобов'язань протягом одного операційного дня

1	2	3	4	5
H5	Норматив поточної ліквідності	> 40 %	$H5 = A_{\text{л}} / \text{ПЗ}$	Норматив установлює мінімально необхідний обсяг активів банку для забезпечення виконання поточного обсягу зобов'язань протягом одного календарного місяця
H6	Норматив короткострокової ліквідності	> 60 %	$H6 = \text{КА} / \text{КЗ}$	Норматив установлює мінімально необхідний обсяг активів для забезпечення виконання своїх зобов'язань протягом одного року
Нормативи кредитного ризику				
H7	Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента	< 25 %	$H7 = Z_{1\text{к}} / \text{ПК}$	Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента встановлено, із метою обмеження кредитного ризику, що виникає внаслідок невиконання окремими контрагентами своїх зобов'язань
H8	Норматив великих кредитних ризиків	< 8-кратного розміру ПК	$H8 = Z_{\text{вел.}} / \text{ПК}$	Норматив установлено для обмеження концентрації кредитного ризику за окремим контрагентом або групою пов'язаних контрагентів
H9	Норматив максимального розміру кредитів, гарантій та поручництв, наданих одному інсайдеру	< 5 %	$H9 = Z_{1\text{ін.}} / \text{СК}$	Норматив установлено для обмеження ризику, який виникає під час здійснення операцій з інсайдерами, що може призвести до прямого та непрямого впливу на діяльність банку. Цей вплив зумовлює те, що банк здійснює операції з інсайдерами на умовах, не вигідних для банку, що призводить до значних проблем, оскільки в таких випадках визначення платоспроможності контрагента не завжди здійснено достатньо об'єктивно
H10	Норматив максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручництв, наданих інсайдерам	< 30 %	$H10 = Z_{\text{ін.}} / \text{СК}$	Норматив установлено для обмеження сукупної суми всіх ризиків щодо інсайдерів. Надмірний обсяг сукупної суми всіх ризиків щодо інсайдерів призводить до концентрації ризиків і загрожує збереженню регулятивного капіталу банку

1	2	3	4	5
Нормативи інвестування				
H11	Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою	< 15 %	$H11 = K_{ін.} / СК$	Норматив встановлено для обмеження ризику, пов'язаного з інвестуванням в акції, паї, частки та інвестиційні сертифікати окремої юридичної особи
H12	Норматив загальної суми інвестування	< 60 %	$H12 = K_{ін. заг.} / СК$	Норматив встановлено для обмеження ризику, пов'язаного із здійсненням банком інвестиційної діяльності

Умовні позначення: < – не більше; > – не менше; РК – регулятивний капітал; $A_{зв.}$ – активи, зважені за ступенем ризику; ОК – основний капітал; $Z_{зв.}$ – позабалансові зобов'язання, зважені за ступенем ризику; $A_{в.}$ – високоліквідні активи; ПЗ – поточні зобов'язання; КА – короткострокові активи (активів із кінцевим терміном погашення до одного року); КЗ – короткострокові зобов'язання (зобов'язання банку з кінцевим терміном погашення до одного року); $A_{л.}$ – ліквідні активи; $Z_{1к.}$ – сукупна заборгованість одного клієнта або банку контрагента за усіма кредитними операціями; $Z_{вел.}$ – сукупний обсяг усіх зобов'язань, які становлять їхній великий кредитний ризик (не менше ніж 10 % РК), одного контрагента або групи пов'язаних контрагентів; $Z_{ін.}$ – сукупний розмір кредитів, гарантій, поручництв, урахованих банком векселів і позабалансових вимог відносно одного інсайдера; $Z_{ін.}$ – сукупний розмір кредитів, гарантій, поручництв, урахованих банком векселів і позабалансових вимог щодо всіх інсайдерів; СК – сукупний капітал; $K_{ін.}$ – кошти, які інвестують на придбання акцій (паїв, часток) та інвестиційних сертифікатів окремо за кожною установою; $K_{ін. заг.}$ – кошти, які інвестують на придбання акцій (паїв, часток) та інвестиційних сертифікатів будь-якої юридичної особи.

6.2. Порядок виконання роботи

1. Унести фактичні дані до табл. 6.1 та здійснити порівняльний аналіз нормативного та фактичного значення показників економічних нормативів банківської системи країни, використовуючи дані офіційного сайту НБУ (розділ "Банківський нагляд", підрозділи "Показники банківської системи", "Значення економічних нормативів загалом по банківській системі") за останніх три роки.

2. За результатами аналізу зробити висновок щодо дотримання банківською системою України нормативів капіталу; нормативів ліквідності; нормативів кредитного ризику; нормативів інвестування. Побудувати графік змін значень економічних нормативів (щомісячно) і проаналізувати відхилення між фактичними та нормативними значеннями (приклад наведено на рис. 6.1).

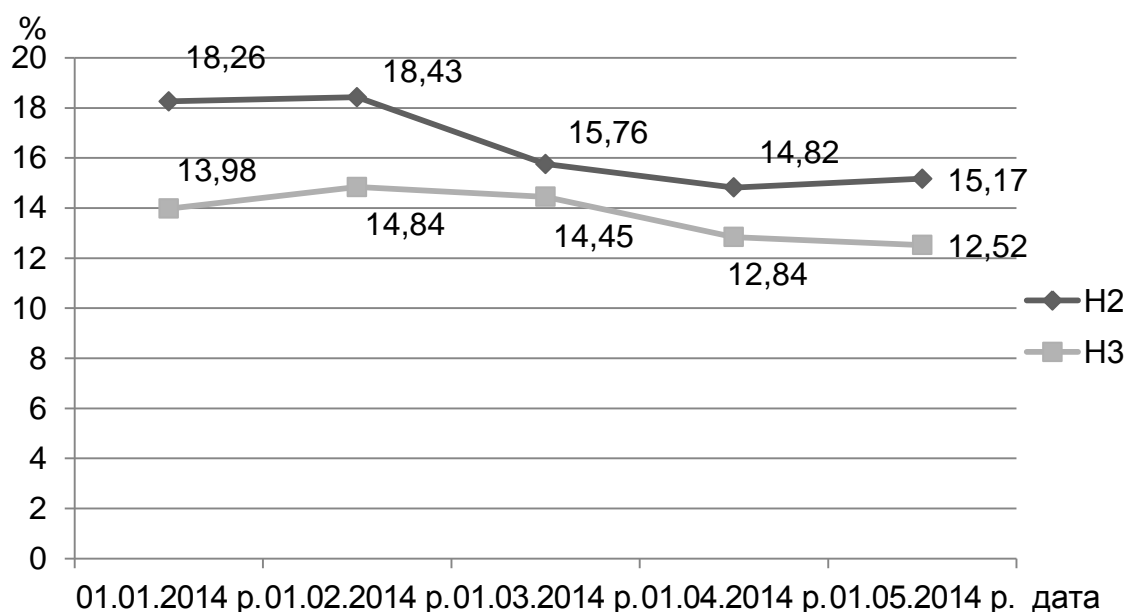

Рис. 6.1. Фактичні та нормативні значення (Н2 та Н3) загалом по банківській системі України за період із 01.01.2014 р. до 01.05. 2014 р.

3. Проаналізувати річну та консолідовану звітність банку за індивідуальним варіантом, порівняти фактичні та нормативні значення показників економічних нормативів банку за останніх три роки (річний розріз). Результати оформити у вигляді таблиці (табл. 6.2) та графіків. Завдання виконувати за варіантами лабораторної роботи 4 (табл. 4.2).

4. За результатами аналізу необхідно заповнити табл. 6.2 та зробити висновок щодо дотримання банком нормативів капіталу та нормативів ліквідності.

Таблиця 6.2

Дотримання економічних нормативів банком ПАТ "Банк Харків"

Нормативи	H1	H2	H3	H4	H5	H6	H7	H8	H9	H10	H11	H12
Нормативне значення												
Фактичне значення												

5. Порівняти значення нормативних показників банку за варіантом зі значеннями нормативних показників по банківській системі загалом. Зробити висновки.

6.3. Звіт про лабораторну роботу

Звіт про виконання лабораторної роботи має бути оформлений, згідно з вимогами до оформлення ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Необхідно зробити відповідні висновки щодо визначених результатів, оформити звіт і захистити його.

Рекомендована література

1. Основна

1. Банківська система України [Текст] : монографія / В. В. Коваленко, О. Г. Коренєва, К. Ф. Черкашина та ін. – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2010. – 187 с.

2. Банківська система України: становлення і розвиток в умовах глобалізації економічних процесів [Текст] : монографія / [О. В. Дзюблюк, Б. П. Адамик, Г. Р. Балянт та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. Дзюблюка О. В. ; Терноп. нац. екон. ун-т. – Тернопіль : Астон, 2012. – 357 с.

3. Забезпечення умов стабільного функціонування банківського сектору України : монографія / О. М. Колодізєв, О. В. Бойко, І. О. Губарєва та ін. ; за заг. ред. д. е. н., доц. Колодізєва О. М. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 312 с.

4. Холодна Ю. Є. Банківська система : навч. посіб. / Ю. Є. Холодна, О. М. Рац. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 316 с.

5. Холодна Ю. Є. Центральний банк і грошово-кредитна політика : конспект лекцій / Ю. Є. Холодна, О. М. Рац. – Х. : ХНЕУ, 2008. – 130 с.

2. Додаткова

6. Банківська система [Текст] : підручник / [М. І. Крупка, Є. М. Андрущак, Н. Г. Пайтра та ін. ; за ред. М. І. Крупки] ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. – 554 с.

7. Банківська система України: вектори посткризових трансформацій [Текст] : колект. наук. монографія / [К. В. Ануфрієва, О. І. Барановський, С. І. Брус та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук Н. М. Шелудько ; НАН України, ДУ "Ін-т економіки та прогнозування НАН України". – К. : Ін-т економіки та прогнозування, 2013. – 171 с.

8. Барановський О. І. Фінансові кризи: передумови, наслідки і шляхи запобігання : монографія / О. І. Барановський. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009. – 754 с.

9. Болгар Т. М. Проблемні кредити у банківській діяльності в умовах фінансової кризи [Текст] : монографія / Т. М. Болгар ; Дніпропетр. ун-т ім. Альфреда Нобеля, Кременчуц. ін-т. – Кременчук : Вид-во Щербатих О. В., 2013. – 367 с.

10. Васюренко О. В. Банківський нагляд [Текст] : підручник / О. В. Васюренко, О. М. Сидоренко. – К. : Знання, 2011. – 503 с.
11. Васюренко О. В. Банківські операції : навч. посіб. / Васюренко О. В. – К. : Знання, 2006. – 312 с.
12. Вовчак О. Д. Кредит і банківська справа : підручник / О. Д. Вовчак. – К. : Знання, 2008. – 564 с.
13. Єпіфанов А. О. Операції комерційних банків : навч. посіб. / А. О. Єпіфанов, Н. Г. Маслак, І. В. Сало. – Суми : ВТД "Університетська книга", 2007. – 523 с.
14. Кузнецова С. А. Банківська система : у схемах і таблицях : навч. посіб. / С. А. Кузнецова, Т. М. Болгар, З. С. Пестовська. – Дніпропетровськ : Дніпропетр. ун-т ім. Альфреда Нобеля, 2012. – 319 с.
15. Левандівський О. Т. Банківські операції : навч. посіб. / О. Т. Левандівський, П. Е. Деметер. – К. : Знання, 2012. – 463 с.
16. Моделі оцінки банківської діяльності для забезпечення стабільності банківської системи : монографія / О. В. Васюренко, О. М. Тридід, В. В. Качук та ін. – К. : УБС НБУ, 2010. – 294 с.
17. Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін : монографія / за заг. ред. В. С. Стельмаха. – К. : Центр наукових досліджень НБУ, УБС НБУ, 2009. – 404 с.
18. Орлюк О. П. Банківська система України правові засади організації / Орлюк О. П. – К. : Юрінком Інтер, 2009. – 239 с.
19. Панасенко Г. О. Банк. Ресурси. Капітал : монографія / Г. О. Панасенко. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2012. – 318 с.
20. Розвиток банківської системи України як основа реалізації стратегії економічного зростання : монографія / О. В. Дзюблюк, О. Б. Васильчишин, Б. П. Адамик та ін. ; за ред. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль : ТНЕУ, 2010. – 383 с.
21. Савченко Т. Г. Банківська система у формуванні та підтриманні рівноважних станів в економіці [Текст] : монографія / Т. Г. Савченко. – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2012. – 368 с.

3. Інформаційні ресурси

22. Методика розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні, схвалена постановою Правління НБУ від 02.06.2009 р. № 315, із змінами, внесеними 30.10.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0315500-09>.

23. Офіційний сайт Асоціації українських банків. – Режим доступу : <http://aub.org.ua>.
24. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
25. Офіційний сайт НБУ. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.
26. Про банки і банківську діяльність : Закон України № 2121-III від 07.12.2000 р., із змінами, внесеними 04.07.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1087.635.40 &nobreak=1>.
27. Про Національний банк України : Закон України № 679-XIV від 20.05.1999 р., із змінами, внесеними 04.07.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.
28. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні : інструкція № 379, затверджена постановою Правління НБУ від 28.08.2001 р. № 368, із змінами, внесеними 15.07.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.

Додатки

Додаток А

Приклад оформлення титульної сторінки звіту про лабораторну роботу

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Кафедра банківської справи

ЗВІТ

із лабораторної роботи 1 з навчальної дисципліни
"БАНКІВСЬКА СИСТЕМА"

Студентки гр. 6.02.23.13.01
напряму підготовки 6.030508
"Фінанси та кредит"
спеціалізації "Банківська справа"
Петрової М. С.
Перевірив: канд. екон. наук, доц.
Рац О. М.

Кількість балів: _____

Харків – 2016

Варіанти для виконання лабораторної роботи 2

Варіанти	Підприємства	Коди ЄДРПОУ
1	ПАТ "Світло шахтаря"	00165712
2	ПАТ "Хладопром"	01548734
3	АТЗТ "Завод "Червоний Жовтень"	00240253
4	ПАТ "Автрамат"	00236027
5	ПАТ "Завод ім. Фрунзе"	00236010
6	ПАТ Харківський завод "Гідропривід"	00223214
7	ПАТ "РОСС"	00223237
8	ПАТ "Турбоатом"	05762269
9	ЗАТ "Харківський ювелірний завод"	00227258
10	ПАТ "Харківський птахокомбінат"	00444145
11	ПАТ "Харківське виробничо-торгівельне підприємство "Комунар"	05502746
12	ПАТ "Харківхолодмаш"	14307966
13	ВАТ "Харківський котельно-механічний завод"	24330995
14	ПАТ "Кондитерська фабрика "Харків'янка"	30377900
15	ВАТ "Харківський завод штампів та пресформ"	00223272
16	ПАТ "Вовчанська взуттєва фабрика"	00308324
17	ПАТ "Хладопром"	01548734
18	ПАТ "Вовчанський агрегатний завод"	14309847
19	ПАТ "Хартрон"	14313062
20	ПАТ "РОСС"	00223237
21	ПАТ "Точмедприлад"	00481324
22	ПАТ "Харківський коксохімічний завод"	00187866
23	ПАТ "Харківський лакофарбовий завод "Червоний хімік"	00204234
24	ПАТ "Харківський завод пластмас"	00203482
25	ВАТ "Харківський завод поліграфічних машин"	00243180
26	ПАТ "Харківський плитковий завод"	00293628
27	ПАТ "Харківський жировий комбінат"	00333612
28	Харківська макаронна фабрика	00382378
29	ПАТ "Харківський електротехнічний завод "Трансзв'язок"	01056735
30	ПАТ "РОСС"	00223237

Додаткові (якісні) показники оцінювання кредитоспроможності підприємства

Варіанти	Якісні показники діяльності підприємства
1	2
0	<p>Потенційний позичальник має рахунки в іншому банку. Із моменту державної реєстрації пройшло 2,5 роки. У кредитній історії позичальника мала місце пролонгація кредиту зі зниженням класу позичальника на термін від 91 до 180 днів. Відсотки сплачували з максимальною затримкою до 45 днів. У кредитному проекті нечітко визначено напрями використання кредиту, ураховано не всі можливі ризики. Питома вага власних коштів підприємства у вартості кредитного проекту – близько 25 %. Підприємство не має державного фінансування контрагенти неодноразово порушували термін розрахунків. Спроможність генерального менеджера управляти бізнесом сумнівна. Як заставу підприємство пропонує товари й сировину. Сукупна вартість забезпечення становить близько 90 % від розміру боргових зобов'язань, до того ж у разі реалізації заставного майна можуть виникнути проблеми</p>
1	<p>Державна реєстрація підприємства відбулася шість років тому. Підприємство має рахунки в іншому банку. Раніше отримані кредити погашали у строк, причому затримка зі сплатою відсотків становила від трьох до семи календарних днів. Кредитний проект містить чітко визначені напрями використання кредиту, є документальне підтвердження заходів кредитного проекту. Ураховано всі ризики. Питома вага власних коштів підприємства у вартості кредитного проекту – близько 15 %. Підприємство не має державного фінансування. Реалізацію готової продукції здійснюють на умовах попередньої оплати. Генеральний менеджер перебуває в бізнесі майже 10 років, із них вісім – працює на цьому підприємстві. Фінансова звітність – досконала. Як застава – нерухомість, розташована в м. Харкові. Сукупна вартість забезпечення становить 100 % від розміру боргових зобов'язань</p>
2	<p>Потенційного позичальника обслуговують в іншому банку. Із моменту державної реєстрації пройшло чотири роки. У кредитній історії позичальника мала місце пролонгація кредиту без зниження класу позичальника. Відсотки сплачував своєчасно. У кредитному проекті чітко визначено напрями використання кредиту, ураховано більшість можливих ризиків. Питома вага власних коштів підприємства у вартості кредитного проекту – близько 35 %. Підприємство не має державного фінансування. Реалізацію готової продукції здійснюють на умовах попередньої оплати. Генеральний менеджер підприємства має задовільні результати роботи, але часто не виконує бізнес-план. Як заставу підприємство пропонує нові транспортні засоби. Сукупна вартість забезпечення становить близько 90 % від розміру боргових зобов'язань</p>

Продовження додатка Б

Продовження табл. Б.2

1	2
3	Підприємство існує 12 років і має рахунки в цьому банку вже шість років. Кредити, які використовували раніше, погашали із затримкою до семи календарних днів. Відсотки сплачували своєчасно. У кредитному проекті не досить чітко визначено напрями використання кредиту, ураховано не всі можливі ризики. Питома вага коштів підприємства у кредитному проекті – 40 %. Підприємство не має державного фінансування. Генеральний менеджер перебуває у бізнесі вісім років, із них п'ять – працює на цьому підприємстві. Контрагенти постійні. Як заставу пропонує рухоме майно (товари й сировина в обігу). Сукупна вартість забезпечення становить близько 120 % від розміру боргових зобов'язань
4	Підприємство працює три роки, має рахунки в іншому банку. Раніше позичальник не користувався кредитами. У наданому кредитному проекті чітко визначено напрями використання кредиту, ураховано всі можливі ризики. Питома вага власних коштів у вартості кредитного проекту становить до 10 %. Підприємство не має державного фінансування. На підприємстві адекватна фінансова звітність, генеральний менеджер задовільно справляється з виконанням обов'язків, організаційні недоліки не зареєстровано. Контрагенти підприємства здійснюють неодноразові поставки та своєчасно розраховуються. Сукупна вартість забезпечення становить 100 % розміру боргових зобов'язань, проблем із реалізацією майна не очікують. Як забезпечення запропоновано об'єкти нерухомості, розташовані в Київській області (10 км від м. Києва)
5	Підприємство працює на ринку шість років. У цьому банку рахунки було відкрито вісім місяців тому. Кредити, що використовувало підприємство, погашали своєчасно, але відсотки сплачували із затримкою близько 20 днів. У наданому кредитному проекті відсутнє документальне підтвердження заходів кредитного проекту та взагалі не визначено напрями використання кредиту. Спроможність генерального менеджера управляти бізнесом сумнівна. Підприємство не має державного фінансування. Контрагенти підприємства іноді порушують терміни розрахунків. Сукупна вартість забезпечення становить 80 % розміру боргових зобов'язань, очікують певні труднощі в разі реалізації заставного майна. Як застави пропонують об'єкти нерухомості, розташовані в районному центрі України. Питома вага власних коштів у вартості кредитного проекту становить до 23 %
6	Підприємство існує п'ять років. Генеральний менеджер перебуває в бізнесі шість років, із них три – у цій компанії. Фінансова звітність адекватна, організаційні недоліки не зареєстровано. Підприємство два роки має рахунки в цьому банку. Раніше отримані кредити погашали у строк. Відсотки сплачували з максимальною затримкою дев'ять календарних днів. У кредитному проекті чітко визначено напрями використання кредиту, ураховано більшість можливих ризиків. Питома вага власних коштів підприємства у вартості кредитного проекту – близько 35 %. Підприємство не має державного фінансування. Контрагенти підприємства постійні (співробітництво майже два роки). Як заставу пропонують нове технологічне обладнання. Сукупна вартість забезпечення становить 100 % від розміру боргових зобов'язань, проблем із реалізацією майна не очікують

1	2
7	Підприємство працює на ринку 1,6 року. У цьому банку рахунки було відкрито два місяці тому. Кредити, що використовувало підприємство, погашали своєчасно, але відсотки сплачували із затримкою близько п'яти днів. У наданому кредитному проекті чітко визначено напрями використання кредиту та розглянуто всі можливості отримання прибутку. Ураховано більшість можливих ризиків. Генеральний менеджер може справлятися з бізнесом цього типу й має задовільні результати роботи. Підприємство не має державного фінансування. Воно має власне ліквідне майно вартістю не менше ніж 50 % від суми кредиту. Сукупна вартість забезпечення становить 95 % розміру боргових зобов'язань, очікують певні труднощі в разі реалізації заставного майна. Як заставу пропонують права на грошові кошти за контрактами. Питома вага власних коштів у вартості кредитного проекту становить до 12 %
8	Підприємство існує чотири роки. Генеральний менеджер перебуває в бізнесі п'ять років, із них чотири – у цій компанії. Фінансова звітність адекватна, організаційні недоліки не зареєстровано. Підприємство чотири роки має рахунки в цьому банку. Раніше отримані кредити погашали у строк. Відсотки сплачували з максимальною затримкою п'ять календарних днів. Напрями використання кредиту нечітко визначено. Питома вага власних коштів підприємства у вартості кредитного проекту – близько 25 %. Підприємство не має державного фінансування. Контрагенти підприємства постійні (співробітництво майже два роки). Як заставу пропонують технологічне обладнання, яке було у використанні. Сукупна вартість забезпечення становить 130 % від розміру боргових зобов'язань
9	Підприємство функціонує один рік. Генеральний менеджер перебуває в бізнесі п'ять років, із них один – у цій компанії. Організаційні недоліки не зареєстровано. шість місяців тому підприємство відкрило поточні рахунки в цьому банку. Раніше кредитами не користувалося. Підприємство має податкові пільги. Володіє власним ліквідним майном, яке становить близько 50 % від суми кредиту. Питома вага власних коштів підприємства у вартості кредитного проекту – близько 40 %. Як заставу пропонують права на грошові кошти за контрактами

Оцінювання основних і додаткових показників фінансового стану позичальника – юридичної особи

№ п/п	Показники	Оцінки показників							
		виключно добрий	дуже добрий	добрий	задовільний	посередній	поганий	дуже поганий	неприпустимий
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
I. Основні показники									
1. Показники платоспроможності та ліквідності									
1.1	Коефіцієнт миттєвої ліквідності (КЛ ₁)	більше ніж 0,30 6	0,21 – 0,30 5	0,17 – 0,20 4	0,13 – 0,16 3	0,09 – 0,12 2	0,06 – 0,08 1	0,03 – 0,05 0	менше ніж 0,03 -1
1.2	Коефіцієнт поточної ліквідності (КЛ ₂)	більше ніж 0,75 84	0,51 – 0,75 80	0,40 – 0,50 77	0,30 – 0,39 66	0,20 – 0,29 50	0,10 – 0,19 34	0,05 – 0,09 0	менше ніж 0,05 -3
1.3	Коефіцієнт загальної ліквідності (КП)	більше ніж 2,50 84	2,01 – 2,50 80	1,70 – 2,00 77	1,40 – 1,69 66	1,10 – 1,39 50	0,80 – 1,09 34	0,40 – 0,79 0	менше ніж 0,40 -3
1.4	Коефіцієнт співвідношення ліквідних та необоротних активів (К _а)	більше ніж 0,75 20	0,51 – 0,75 19	0,40 – 0,50 18	0,30 – 0,39 16	0,20 – 0,29 12	0,10 – 0,19 8	0,05 – 0,09 0	менше ніж 0,05 -2
2. Показники фінансової стійкості позичальника									
2.1	Коефіцієнт незалежності (КН)	менше ніж 0,75 98	0,75 – 1,00 94	1,01 – 1,10 90	1,11 – 1,20 81	1,21 – 1,30 61	1,31 – 1,40 42	1,41 – 1,50 0	більше ніж 1,50 -5
2.2	Коефіцієнт маневреності власних коштів (КМ)	більше ніж 0,75 17	0,51 – 0,75 16	0,40 – 0,50 15	0,30 – 0,39 14	0,20 – 0,29 11	0,10 – 0,19 9	0,05 – 0,09 0	менше ніж 0,05 -3
2.3	Коефіцієнт автономності (К _{ав})	більше ніж 0,75 116	0,51 – 0,75 112	0,40 – 0,50 110	0,30 – 0,39 94	0,20 – 0,29 71	0,10 – 0,19 49	0,05 – 0,09 0	менше ніж 0,05 -5
2.4	Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами (К _{зв})	більше ніж 0,50 34	0,21 – 0,50 32	0,17 – 0,20 30	0,13 – 0,16 27	0,09 – 0,12 21	0,06 – 0,08 16	0,03 – 0,05 0	менше ніж 0,03 -4
3. Показники ділової активності та рентабельності									
3.1	Наявність рахунків у банках (Н _р)	у цьому банку						в іншому банку	не мав рахунків
		більше ніж три роки		від одного до трьох років		до одного року			
		97	97	93	93	59	39		

Продовження додатка Б

Продовження табл. Б.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
3.2	Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості ($K_{сп}$)	більше ніж 1,20	0,81 – 1,20	0,70 – 0,80	0,55 – 0,69	0,40 – 0,54	0,25 – 0,39	0,10 – 0,24	менше ніж 0,10	
		24	22	20	16	14	8	0	-5	
3.3	Діяльність звітного періоду ($D_{зп}$)	прибуткова				збиткова				
		9	9	9	9	-2	-2	-2	-2	
3.4	Рентабельність продажу ($P_{п}$)	більше ніж 0,150	0,101 – 0,150	0,075 – 0,100	0,055 – 0,074	0,040 – 0,054	0,025 – 0,039	0,010 – 0,024	менше ніж 0,010	
		33	31	29	22	19	14	0	-4	
3.5	Рентабельність активів ($P_{а}$)	більше ніж 0,200	0,151 – 0,200	0,075 – 0,150	0,055 – 0,074	0,040 – 0,054	0,025 – 0,039	0,010 – 0,024	менше ніж 0,010	
		33	31	29	22	19	14	0	-4	
4. Показники кредитної історії										
4.1	Погашення кредитів (Γ_k)	кредити погашали у строк	кредити погашали із затримкою до семи календарних днів або позичальник не користувався кредитами в минулому	кредит було пролонговано без пониження класу позичальника	кредит було пролонговано з пониженням класу позичальника до 90 днів	кредит було пролонговано з пониженням класу позичальника на строк від 91 до 180 днів	заборгованість за кредитом прострочено понад 90 днів або кредит було пролонговано з пониженням класу позичальника понад 180 днів			
			90	87	68	55	35	0	-6	
4.2	Сплата відсотків за користування кредитом (C_B)	відсотки сплачували своєчасно	сплачували з максимальною затримкою від трьох до семи календарних днів або позичальник не користувався кредитами в минулому	сплачували з максимальною затримкою від семи до 10 календарних днів	сплачували з максимальною затримкою від 10 до 30 днів	сплачували з максимальною затримкою від 30 до 45 днів	сплачували з максимальною затримкою більше ніж 45 днів або не сплачували			
			90	87	68	55	35	0		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
II. Додаткові показники									
1	Аналіз кредитного проекту (АП)	чітко визначено напрями використання кредиту, можливість отримання прибутку та погашення кредиту; наявне документальне підтвердження заходів кредитного проекту та за ним ураховано всі можливі ризики	чітко визначено напрями використання кредиту, можливість отримання прибутку та погашення кредиту; наявне документальне підтвердження заходів кредитного проекту та за ним ураховано більшість можливих ризиків	нечітко визначено напрями використання кредиту, можливість отримання прибутку та погашення кредиту; наявне документальне підтвердження заходів кредитного проекту та за ним ураховано не всі можливі ризики	нечітко визначено кредиту, можливість отримання прибутку та погашення кредиту; відсутнє документальне підтвердження заходів кредитного проекту або воно не відповідає чинному законодавству та за кредитним проектом не ураховано не всі можливі ризики	нечітко визначено напрями використання кредиту, не визначено можливість отримання прибутку та погашення кредиту; відсутнє документальне підтвердження заходів кредитного проекту або воно не відповідає чинному законодавству та за кредитним проектом не ураховано можливі ризики	не визначено напрями використання кредиту, можливість отримання прибутку та погашення кредиту; відсутнє документальне підтвердження заходів кредитного проекту або воно не відповідає чинному законодавству та за кредитним проектом не ураховано можливі ризики	обґрунтування кредитного проекту не відповідає вимогам банку	
2	Питома вага власних коштів підприємства у вартості кредитного проекту (В _к)	більше ніж 30 %	25 – 30 %	20 – 24 %	10 – 19 %	до 10 %	власні кошти у кредитному проекті відсутні		
3	Наявність державної підтримки (ДП)	отримує безповоротне державне фінансування, що забезпечує додаткову можливість розраховуватися за кредитом не менше ніж на 50 %	отримує безповоротне державне фінансування, що забезпечує додаткову можливість розраховуватися за кредитом не менше ніж на 25 %	отримує часткову компенсацію відсотків за користування кредитом, має податкові пільги	не має державного фінансування та не здійснює діяльності, що має певні податкові пільги, відповідно до чинного законодавства				

Продовження додатка Б

Продовження табл. Б.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10						
4	Професіоналізм керівництва (ПК)	генеральний менеджер перебуває в бізнесі більше ніж сім років, із них більше ніж чотири – у цій компанії; чудові результати роботи; досконала фінансова звітність; добре організований бізнес-план (ТЕО), фінансовий план та бюджет; добре організовано бізнес	генеральний менеджер перебуває в бізнесі більше ніж чотири роки, із них більше ніж два – у цій компанії; добрі результати роботи; адекватна фінансова звітність; достатньо добре організовано бізнес-план (ТЕО), фінансовий план та бюджет; організаційні недоліки не зареєстровано	генеральний менеджер може справлятися з бізнесом цього типу; задовільні результати роботи; адекватна фінансова звітність; часто не виконано бізнес-план (ТЕО), фінансовий план та бюджет; випадкові неочікувані потреби у великому капіталі; організаційні недоліки не зареєстровано	спроможність генерального менеджера управляти бізнесом сумнівна; неадекватна фінансова звітність; невідповідний бізнес-план (ТЕО), фінансовий план та бюджет	генеральний менеджер має слабке уявлення про свою роботу; не складено фінансові звіти; невідповідний бізнес-план (ТЕО), фінансовий план та бюджет	26	26	25	16	16	12	0	0	
		більше ніж п'ять років	від трьох до п'яти років включно	від двох до трьох років включно	від півтора до двох років включно	від одного до півтора року включно	від шести міс. до одного року включно	від трьох до шести міс. включно	менше ніж три міс.	21	20	19	14	11	8
5	Термін існування підприємства (Т)	контрагенти постійні (співробітництво більше від року); наявність власного ліквідного майна вартістю не менше ніж 75 % від суми кредиту	реалізацію готової продукції здійснюють на умовах попередньої оплати; наявність власного ліквідного майна вартістю не менше 50 % від суми кредиту	контрагенти з неодноразовими поставками зі своєчасними розрахунками; наявність власного ліквідного майна вартістю не менше ніж 25 % від суми кредиту	контрагенти з неодноразовими поставками із порушенням термінів розрахунків; наявність власного ліквідного майна вартістю менше ніж 25 % від суми кредиту	20	20	19	19	14	14	-3	-3		
		20	20	19	19	14	14	-3	-3						
6	Специфіка діяльності (СД)	контрагенти постійні (співробітництво більше від року); наявність власного ліквідного майна вартістю не менше ніж 75 % від суми кредиту	реалізацію готової продукції здійснюють на умовах попередньої оплати; наявність власного ліквідного майна вартістю не менше 50 % від суми кредиту	контрагенти з неодноразовими поставками зі своєчасними розрахунками; наявність власного ліквідного майна вартістю не менше ніж 25 % від суми кредиту	контрагенти з неодноразовими поставками із порушенням термінів розрахунків; наявність власного ліквідного майна вартістю менше ніж 25 % від суми кредиту	20	20	19	19	14	14	-3	-3		
		20	20	19	19	14	14	-3	-3						

Продовження додатка Б

Закінчення табл. Б.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
7	Місцезнаходження об'єкта застави (М _з) (для нерухомості)	м. Київ	Київська область (у радіусі 30 км від м. Києва)	обласні центри України	районні центри України	міста районів України	інші населені пункти України	міста геологічно небезпечної та екологічно забрудненої зон	
8	Вид майна (В _м) (для рухомого майна та майнових прав)	депозитні вклади, грошові кошти за відкритими акредитивами	нове технологічне обладнання, нові транспортні засоби	права на грошові кошти за контрактами, цінні папери	майбутній урожай, худоба (крім основного стада)	технологічне обладнання, яке було у використанні	товари (сировина) в обігу або переробці (крім підакцизних товарів)	підакцизні товари в обігу	
		7	6	5	4	3	2	0	0
Загальні показники оцінки фінансового стану (S)		1 000	970	929	788	599	399	0	-65

Визначення загального показника оцінки фінансового стану підприємства (S)

№ п/п	Показники	Значення показників	Оцінки показників (у балах)
I. Основні показники			
1. Показники платоспроможності та ліквідності			
1.1	Коефіцієнт миттєвої ліквідності (КЛ1)		
1.2	Коефіцієнт поточної ліквідності (КЛ2)		
1.3	Коефіцієнт загальної ліквідності (коефіцієнт покриття) (КП)		
1.4	Коефіцієнт співвідношення ліквідних і необоротних активів (К _а)		
2. Показники фінансової стійкості позичальника			
2.1	Коефіцієнт незалежності (КН)		
2.2	Коефіцієнт маневреності власних коштів (КМ)		
2.3	Коефіцієнт автономності (К _{ав.})		
2.4	Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами (К _{зв})		
3. Показники ділової активності та рентабельності			
3.1	Наявність рахунків в банках (Н _р)		
3.2	Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості (К _{сп})		
3.3	Діяльність звітного періоду (Д _{зп})		
3.4	Рентабельність продажу (Р _п)		
3.5	Рентабельність активів (Р _а)		
4. Показники кредитної історії			
4.1	Погашення кредитів (П _к)		
4.2	Сплата відсотків за користування кредитом (С _в)		
II. Додаткові показники			
1	Аналіз кредитного проекту (бізнес-плану) (АП)		
2	Питома вага власних коштів підприємства у вартості кредитного проекту (В _к)		
3	Наявність державної підтримки (ДП)		
4	Професіоналізм керівництва (ПК)		
5	Термін існування підприємства (Т)		
6	Специфіка діяльності (СД)		
7	Місцезнаходження об'єкта застави (М _з)		
8	Вид майна (В _м)		
Загальний показник оцінки фінансового стану (S)		—	

Рейтингова шкала для визначення класу позичальника

№ п/п	Загальні показники оцінки (S1)	Класи	Характеристики класу позичальника
1	861 – 1 000	А	Фінансова діяльність відмінна, що свідчить про можливість своєчасного виконання зобов'язань за кредитними операціями, зокрема погашення основної суми боргу та відсотків, відповідно до умов кредитної угоди; економічні показники в межах установлених значень; вище керівництво позичальника має відмінну ділову репутацію; кредитна історія позичальника бездоганна. Прогноз – фінансову діяльність і надалі будуть здійснювати на високому рівні
2	691 – 860	Б	Фінансова діяльність позичальника близька до класу "А", але ймовірність підтримування її на цьому рівні протягом тривалого часу є низькою. Позичальники цього класу, потребують більшої уваги через потенційні недоліки, які ставлять під загрозу достатність надходжень коштів для обслуговування боргу та стабільність досягнення позитивного фінансового результату їхньої діяльності. Аналіз коефіцієнтів фінансового стану позичальника може свідчити про негативні тенденції в діяльності позичальника
3	501 – 690	В	Фінансова діяльність задовільна й потребує більш детального контролю. Надходження коштів і платоспроможність позичальника свідчать про ймовірність несвоєчасного погашення кредитної заборгованості повною мірою та у строки, передбачені договором, якщо недоліки не буде усунено. Одночасно спостерігають можливість виправлення ситуації та поліпшення фінансового стану позичальника. Забезпечення кредитної операції має бути ліквідним і не викликати сумнівів щодо оцінки його вартості, правильності оформлення угод про забезпечення тощо
4	291 – 500	Г	Фінансова діяльність незадовільна (економічні показники не відповідають установленим значенням) і спостерігають її нестабільність протягом року; є високий ризик значних збитків; імовірність повного погашення кредитної заборгованості та відсотків/комісій за нею є низькою; проблеми можуть стосуватися стану забезпечення за кредитом, потрібної документації щодо забезпечення, яка свідчить про наявність (схоронність) і його ліквідність тощо. Якщо під час здійснення наступної класифікації немає безсумнівних підтверджень поліпшення протягом одного місяця фінансового стану позичальника або рівня забезпечення за кредитною операцією, то його потрібно класифікувати на клас нижчим (клас "Д"). До цього класу належить позичальник, проти якого порушено справу про банкрутство
5	(-65) – 290	Д	Фінансова діяльність незадовільна та є збитковою; показники не відповідають установленим значенням, кредитну операцію не забезпечено ліквідною заставою (або безумовною гарантією), імовірності виконання зобов'язань позичальником практично немає. До цього класу належить позичальник, визнаний банкрутом в установленому чинним законодавством порядку

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Методичні рекомендації
до виконання лабораторних робіт
з навчальної дисципліни
"БАНКІВСЬКА СИСТЕМА"
для студентів напряму підготовки
6.030508 "Фінанси і кредит"
денної форми навчання**

Укладач **Рац** Ольга Миколаївна

Відповідальний за видання *О. М. Колодізев*

Редактор *О. Г. Доценко*

Коректор *О. Г. Доценко*

План 2016 р. Поз. № 54.

Підп. до друку 01.11.2016 р. Формат 60 × 90 1/16. Папір офсетний. Друк цифровий.
Ум. друк. арк. 3,5. Обл.-вид. арк. 4,38. Тираж 50 пр. Зам. № 199.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*